

Göteborgs Universitet
Institutionen för Globala Studier
Examensarbete i Internationella relationer
Vårterminen 2017

Vi måste hjälpa dom stackars flyktingarna

En kritisk diskursanalys av hjälpande, medlidande och andrafiering i Facebook-gruppen "Grannar i Torslanda"

Jessie Jern
Handledare: Helen Arfvidsson
Antal ord: 15 475

Abstract

This single case study conducted with critical discourse analysis on qualitative interviews and comment fields, aims to critically reflect on the significance of the postcolonial concept of othering. Therefore, the first issue of the essay is about seeking to identify the dominant discourses associated with well-meaning helping expressions in the Facebook-group "Grannar i Torslanda" regarding the "in between- accommodation for refugees" of Lilleby Camping. By incorporating previous research on pity, postcolonial theory and critical whiteness studies, well-meaning and helpful statements towards refugees is analyzed through power relations. The second issue concerns how the discourses can be deconstructed to gain a better understanding of the underlying causes of pity, which is investigated through in-depth interviews and a psychologically theory along with the postcolonial perspective. This study indicates how helpful expressions towards refugees could contribute to the strengthening and maintenance of othering, but also how the colonial discourse about "the other" could be deconstructed and criticized through those expressions. There was also found a connection between power and pity.

Keywords: Power, discourse, language, postcolonialism, constructivism, helping, pity, othering, Torslanda, commentary field, whiteness.

Innehållsförteckning

Abstract	2
1. Introduktion	4
1.1 "The Danger of a Single Story".....	4
1.2 Syfte och frågeställningar.....	6
1.3 Uppsatsens disposition.....	7
2. Bakgrund	8
2.1 Kontext: Sverige och Syrien.....	8
2.2 Torslanda, Göteborg.....	8
2.3 Korttidsboende på Lilleby Camping.....	9
3. Teoretiskt ramverk	11
3.1 Socialkonstruktivism.....	11
3.2 Den västerländska kolonialiseringen och konstruktionen av "Orienten".....	11
3.3 "Den andra" som en motpol till "vi".....	13
3.4 Den europeiska svenska vitheten.....	14
3.5 "White men are saving brown women from brown men".....	15
3.6 Medlidande ur ett maktperspektiv.....	17
4. Metod och material	19
4.1 Introduktion till metod och material.....	19
4.2 Diskursanalys.....	19
4.3 Samtalsintervjuer.....	23
5. Analys	26
5.1 Introduktion till framträdande ekvivalenskedjor i kommentarsfälten.....	26
5.2 Diskurser som kritiserar den koloniala diskursen om "den andra".....	27
5.3 Dekonstruktion av den koloniala diskursen om "den andra".....	30
5.4 Förstärkning och upprätthållande av den koloniala diskursen om "den andra".....	32
5.5 Det postkoloniala medlidandet och hjälpanDET.....	35
6. Slutsatser	39
6.1 Slutsatser.....	39
Referenslista	42
Bilagor	46
Bilaga 1 Intervjuguide.....	46

1. Introduktion

1.1 "The Danger of a Single Story"

Författaren Chimamanda Adichie (2009) berättar i ett Ted Talk om sina egna upplevelser som hon kallar "The Danger of a Single Story". Hon berättar om hur en bild av en plats, en person eller ett folk skapar stereotyper och att ju fler berättelser det finns om någon/något desto mindre förutfattade meningar uppstår om dessa. Hon pratar också om maktdimensionen i det hela och exemplifierar med att hon själv har många berättelser om USA och därför inte lika enkelt generaliserar något som hon läser om en amerikan till hela den amerikanska befolkningen till skillnad från hennes universitetslärare som generaliserade en fiktiv karaktär i en novell, skriven av Adichie, till hela den afrikanska befolkningen (Adichie, 2009). Hon berättar att hennes rumskamrat i USA hade tyckt synd om henne redan innan de träffades på ett nedlåtande välmenande sätt på grund av att hon bara hade en berättelse om Afrika- att det sker katastrofer där. Därav var det omöjligt för rumskamraten att erkänna några likheter mellan sig själv och Adichie på grund av att medlidandet var rumskamratens dominerande känsla mot henne (Adichie, 2009). Adichie behandlades annorlunda och betraktades annorlunda på grund av en uteslutande känsla av medlidande från hennes omgivning, skapad av den enda berättelsen de hade om hennes härkomst (Adichie, 2009). Antagandet om att hur människor betraktar och benämner andra människor har en inverkan på hur de behandlar varandra blir ytterst problematiskt när makt spelar en avgörande roll i relationerna mellan parterna.

Vi lever i en värld med människor som ständigt är i rörelse. Sedan 1980- talet har migration världen över expanderat och folkförflyttningen sker både mellan och inom länder (Brah, 2012, s.25). Dessa urbaniserings- och migrationsmönster leder till att möten mellan människor från olika delar av världen blir allt vanligare. Den ekonomiska, kulturella, politiska och sociala globaliseringen har inneburit en ökning av flyktingströmmar och diasporarörelser vilket har påverkat det sociala rummet i den rika delen av världen (SOU:41, 2005, s.14). Trots denna ökning är bofastheten en norm som gör migration till undantag och idag nekas betydande delar av den utomeuropeiska immigrerande befolkningen medborgerliga rättigheter och ibland också rätten att finnas till vilket kan tänkas ha en koppling till de internationella maktförhållanden som etablerades i samband med kolonialismen (SOU 2005:41, s.14; De Los Reyes, 2001, s.117; De Los Reyes, 2012, s.11).

Sverige har sedan mellankrigstiden gått från att vara ett utvandringsland till ett invandrarland och andelen invånare som är födda i andra länder har stigit markant sedan andra världskriget (De Los Reyes, 2001, s.56, 60). Under 2016 invandrade 163 005 personer till Sverige (SCB, 2017) och människors flykt hit har blivit en central valfråga bland partierna där Sverigedemokraterna snabbt växer sig större och större. Rasism och främlingsfientlighet är element i ideologier som i historien har skyllt diverse misslyckanden i samhället på olika grupper i samhället. Modernitetens civilisationsprojekt har exempelvis legitimerat kolonialism, folkmord och slaveri och det koloniala arvet har resulterat i åtskillnad mellan människor som yttrat sig i fortsatt ekonomiskt och politiskt beroende samt krig och ytterligare folkmord (SOU 2005:41, s.14). Bland immigranterna till Sverige 2016 är nästan en tredjedel människor som flytt från inbördeskriget i Syrien (SCB, 2017). Kriget har tvingat miljontals människor på flykt som nu står inför utmaningen i möten med nya människor (Globalis, 2016).

Under 2016 skulle Göteborg ordna boenden till 880 personer som beviljats asyl i Sverige och 200 boendeplatser planerades i villavagnar och campingstugor på Lilleby Camping, Torslanda (Björk, 2016, 8 juli). Reaktionerna på boendet var skiftande. Det har dels skett hatbrott mot invånarna på boendet, bland annat en brand och ett försök till att spränga en bomb på campingen, men det har också startats en del hjälp- och stödorganisationer (Olsson & Bergh, 2017, 1 februari; Gartéus, Lyrheden, Abrahamsson & Divinyi, 2016, 29 september). Invånarna i Torslanda har diskuterat boendet i Facebook- gruppen "Grannar i Torslanda" och även där är diskussionen varierad. I kommentarsfälten finns bland annat uttryck av medlidande med och välvillig hjälpsamhet mot människor som flytt till Sverige. Mot bakgrund av det koloniala arvet och även språkets betydande roll för hur människor behandlar varandra blir detta intressant att studera utifrån diskursiv makt (SOU 2005:41, s.14; Adichie, 2009).

Diskurser kan ses som en uppsättning föreställningar, utslutningar och berättelser som skapar en ordning och specifika tolkning- och förhållningssätt till världen (SOU 2005:41, s.17). Genom att ta fasta på en tolkningsram osynliggörs och utsluts andra synsätt som kan destabilisera ett antagande som maktutövandet är beroende av. Diskurser konkurrerar ständigt med varandra men det finns vissa huvudberättelser som skapar ordning i den sociala verkligheten (Ibid.). Det kan finnas en fara med dessa huvudberättelser- faktumet att de

är *en* berättelse (Adichie, 2009). En kritiserad diskurs inom det postkoloniala perspektivet är berättelsen om "den andra" som en annorlunda motpol till "vi" (Said, 2000, s.64, 136). Denna andrafiering talas vanligen om i negativa termer då det antags finnas ett "vi" som är goda och ett "dom" som är onda. Det finns också forskning på "Vita män räddar bruna kvinnor från bruna män" där den bruna kvinnan inte anses ond men i behov av räddning (Spivak, 2010, s.48). Eftersom det postkoloniala perspektivet är negativ till andrafiering blir det spännande att med utgångspunkt i Harles (2000, s.11) idéer, om att "den andra" ibland kan framhävas som neutral eller positiv, undersöka hur sådana positiva uttalanden (som medlidande, hjälpande) kan betraktas som en andrafiering. Det blir även intressant att undersöka hur dessa uttalanden kan kritisera, dekonstruera och/eller förstärka den koloniala diskursen om "den andra".

1.2 Syfte och frågeställningar

Med utgångspunkt av ovanstående är syftet med uppsatsen är att resonera kring hur olika sätt att uttrycka sig hjälpsamt mot och medlidande med människor som flytt från krig kan betraktas som en form av andrafiering. Utifrån detta antagande är syftet att analysera hur den formen av andrafiering kritiserar, dekonstruerar och/eller förstärker den dominerande koloniala diskursen om "den andra". Därav är uppsatsens främsta syfte att kritiskt reflektera kring innebörden av begreppet andrafiering. Syftet kommer undersökas genom en fallstudie i Facebook- gruppen "Grannar i Torslanda" och frågeställningarna lyder:

Vilka dominanta diskurser kopplade till välvillig hjälpsam andrafiering går att utläsa i Facebook- gruppen "Grannar i Torslanda" gällande invånarna på mellanboendet i Lilleby?

Hur kan dessa diskurser dekonstrueras för att bättre förstå de bakomliggande orsakerna till känslor av medlidande och viljan att hjälpa?

1.3 Uppsatsens disposition

Uppsatsen kommer ha följande upplägg. Nedan presenteras en bakgrund till det valda fallet om boendet på Lilleby Campingen i Torslanda, Göteborg. Först presenteras en komprimerad kontext av situationen i Syrien och Sverige, följt av en introduktion och motivering av Torslanda som fallurval. Sedan redovisas händelseförloppet från beslutet om mellanboendet och några av dess konsekvenser. Nästkommande kapitel (kapitel 3) inleds med en introduktion till socialkonstruktivism följt av en genomgång av det teoretiska ramverket som innehåller delar av postkolonialism, kritiska vithetsstudier och medlidande. Kapitel 4 inleds med en motivering av metod- och materialval, följt av en mer ingående beskrivning av de två valda metoderna samtalsintervjuer samt kritisk diskursanalys. I kapitel 5 presenteras resultatet av materialet sammanvävt med analysen och kapitel 6 innehåller svar på slutsatser med svar på frågeställningarna. Uppsatsen avslutas med en referenslista följt av en bilaga på intervjuguiden.

2. Bakgrund

Inledningsvis presenteras en komprimerad kontext om Sverige och Syrien. Därefter följer en kort redogörelse om området Torslanda och hur invånarna är relevanta i relation till begreppet vithet. Kapitlet avslutas med en bredare genomgång av händelseförlopp från beslut om ett mellanboende till konsekvenserna av det.

2.1 Kontext: Syrien och Sverige

En viktig del i den svenska självbilden är landets solidaritet och neutralitet (Östberg & Andersson, 2013, s.281, 265). Sverige är en av de mest generösa biståndsgivarna enligt OECD:s biståndskommitté DAC preliminära statistik för bistånd 2014 (Regeringskansliet, 2015). Under 2016 beviljade Sverige tillsammans med Nederländerna och Tyskland asyl till majoriteten av alla som sökte det inom EU (Migrationsverket, 2016). I Syrien sker ett pågående inbördeskrig som har bidragit till att 12 miljoner (över hälften av landets befolkning) är på flykt (Globalis, 2016). Av dessa har de flesta flytt inom landet men även till grannländer så som Libanon, Turkiet, Jordanien och Irak (Ibid.). Vissa har lyckats ta sig till Europa. År 2015 sökte 163 000 människor med medborgarskap från olika länder asyl i Sverige och år 2016 hade 51 540 personer från Syrien invandrat till hit (Migrationsverket, 2016; SCB, 2017). I samband med den kraftiga ökningen i asylsökningar uppmärksammades en mängd hjälp- och stödorganisationer så som *Refugees Welcome*. Det har också på senare tid inletts en hel del debatter om migrationen till Sverige som fått stort utrymme i olika debatter, nyhetsrapportering och i politiska beslut. Detta kommer senare kopplas till teorin om europeiskt hjälpande i världen.

2.2 Torslanda, Göteborg

Torslanda är ett kustnära område som tillsammans med Biskopsgården 2011 bildade stadsdelen Västra Hisingen. Dessa två områden skiljer sig markant i statistiken så därför är nedanstående siffror tagna från Torslanda områdena Hjuvik, Nolered och Björlanda. Torslanda har många höginkomsttagare och är ett relativt rikt område med en sammantagen medelinkomst på 387 000 kronor per år (Göteborgs Stad, 2016). Områdets befolkning har få utlandsfödda människor (7 procent av invånarna) varav en fjärdedel av dessa är födda i Finland. Torslanda har de senaste åren expanderat rejält och deras befolkning är snabbt växande (24 000 år 2016). De flesta i området bor i bostadslägenhet villa eller

radhus och generellt har befolkningen låga värden av arbetslöshet, ohälsa och försörjningsstöd (Göteborgs Stad, 2016). Mot bakgrund av denna statistik blir området relevant i undersökningen då det kan kopplas till begreppen "vithet" och "svenskar" som diskuteras mer ingående i 3.4 och 3.3. Det kan också representera det som i den postkoloniala teorin benämns som "Europa" eller "Väst" (Said, 2000, s.66).

2.3 Korttidsboenden på Lilleby Camping

År 2016 skulle Göteborg enligt lag ordna boenden till 880 personer som fått beviljad asyl i Sverige (Göteborgs Stad, 2016). Den 8 juli 2016 skrivs det i Göteborgsposten att det är bråttom att få fram boenden för nyanlända och att 200 boendeplatser därför planeras i campingstugor och villavagnar på Lilleby Camping (Björk, 2016, 8 juli). Det handlar om korttidsboenden så kallade mellanboenden för att ge tak över huvudet till dess att riktiga bostäder kan ordnas (Ibid.). Redan i augusti hade stadsdelen Västra Hisingen inlett en säkerhetsdiskussion med polisen gällande boendet då det fanns en oro bland invånarna (Pettersson, 2016, 25 augusti). I ett tjänsteutlåtande till Fastighetsnämnden 2016-08-29 (diarienummer 3441/15) gällande "Inhyrning av villavagnar på Lilleby Camping som mellanboende för nyanlända och övriga bostadsbehövande m.m" skriver fastighetsdirektören Martin Öbo i förslag till beslut: "Fastighetsnämnden godkänner upprättat avtalsförslag samt uppdrar åt fastighetskontoret att upprätta och underteckna avtal om förhyrning av 80 villavagnar på Lilleby camping i enlighet med vad som beskrivs i detta tjänsteutlåtande." (Göteborgs Stad, 2016). Lilleby Camping förväntas ge upp till 200 tillfälliga boendeplatser som skulle kunna tas i anspråk redan den 1 oktober 2016 (Ibid.).

Det har sedan beslutet om boendet skett en del uppmärksammade händelser relaterat till Lilleby Camping. I september 2016 fick polis och räddningstjänst larm om att en villavagn brann på Lilleby Camping och polisen inledde en förundersökning gällande misstänkt mordbrand (Gartéus, Lyrheden, Abrahamsson & Divinyi, 2016, 29 september). Branden uppges vara av mindre omfattning och ingen kom till skada men det fanns enligt polisen ingen naturlig brandorsak, därav rubriceringen (Ibid.). En boende på campingen uppges ha blivit jagad av en maskerad knivman och andra på boendet har uppgett att en man ska ha knackat på dörrar till bostäderna och sagt saker som att "muslimer är inte välkomna i Torslanda" (Carlsson Tenitskaja, 2016, 12 november). Platschef på campingen, Tommy Lassinatti, uppger att stämningen är mycket orolig bland de boende (Ibid.). Polisen utreder flera fall av hatbrott mot de boende på campingen vilka går under rubriceringarna

uppvigling, olaga hot och olaga intrång (Björk, 2016, 19 november). GP avslöjade att personer, i samband med bostäderna för nyanlända, hetsat varandra på nätforum vilket slutade i att polisen inledde en förundersökning om detta (Gartéus, Lyrheden, Abrahamsson & Divinyi, 2016, 29 september). I den slutna Facebook- gruppen "Grannar i Torslanda- utan censur!" har flera personer under ett par veckor i september 2016 skrivit kommentarer och uppmuntrat att bränna ner boendena på Lilleby Camping (Jansson, 2016, 29 september). Den 1 februari 2017 skriver Expressen att en man anhållits misstänkt för att ha planerat och försökt spränga en hemmagjord bomb på Lilleby Camping (Olsson & Bergh, 2017, 1 februari).

Ett flertal av dessa artiklar publicerades i en Facebook- grupp som heter "Grannar i Torslanda" och som har 9795 medlemmar, vilket är ca 40 procent av Torslandas invånare. Det politiska beslutet om boendet, dessa artiklar samt andra inlägg gällande överklagan på bygglovets har skapat en hel del diskussioner på forumet. I gruppen har även andra Facebook- grupper och Facebook- sidor delats som relateras till boendet på Lilleby Camping. En av dessa är "Torslanda Tillsammans" vilket är ett ideellt initiativ som startade i samband med inflyttningen på Lilleby Camping. De skriver att de är religiöst och partipolitiskt obundna och att de arbetar för inkludering genom möten mellan människor. Facebook- sidan "Jag vill dela med mig" arbetar för att organisera givande av Torslandabors tid, möbler, kläder osv. som kan vara till användning för mottagare på boendet på Lilleby Camping.

Detta kapitel har redogjort för kontexten i Sverige som kan relateras till syftet där hjälpande kan betraktas som en andrafiering. Sverige kan betraktas som ett internationellt hjälpande land som därmed utgör ett framträdande exempel på det som i nästkommande kapitel betraktas som "Väst" (Said, 2000, s.66). För att avgränsa studiens omfattning blir Torslanda ett lokalt område som i sitt sätt att hjälpa på flera sätt liknar Sverige på det internationella planet. I ett område så vithetssegregerat som Torslanda blir mötet med människorna på boendet särskilt intressant då Torslandaborna rimligen bara har *en* berättelse om "dem" (Adichie, 2009).

3. Teoretiskt ramverk

Kommande kapitel innehåller en inledande beskrivning av den teoretiska grund som uppsatsen kommer att vila på- socialkonstruktivism. Därefter presenteras teorier om och befintlig forskning på postkolonialism, kritiska vithetsstudier, gränsdragningen mellan "vi" och "dem" och medlidande som kommer vara centrala i analysen av materialet.

3.1 Socialkonstruktivism

Uppsatsen kommer bygga på vissa antaganden som härstammar från det kritiska perspektivet socialkonstruktivism. Perspektivet kritiserar tilltron till förnuft och rationalitet samt idén om att teorier objektivt kan återge verkligheten (Danermark, 2003, s.25). Filosofen Fredrich Nietzsche menade att vi alltid betraktar saker utifrån ett perspektiv- perspektivism. Nietzsche angrep uppfattningen om att verkligheten kan betraktas som den egentligen är, och ansåg att våra perspektiv på saker är alltid situerade. Han kritiserade antagandet om att kunskap kan vara befriad från individuella intressen och menade att kunskap är kontextuell och att det inte kan existera några universella vetenskapliga lagar. Richard Rorty, en annan filosof, hävdade att det inte går att nå någon säker kunskap om verkligheten (Danermark, 2003, s.25). Han ställde sig också emot antagandet om att vetenskapen hade till uppgift att objektivt och oberoende skildra verkligheten på ett så korrekt sätt som möjligt (Danermark, 2003, s.26). För att möjliggöra detta krävs ett gemensamt universellt språk, vilket inte finns. Social konstruktivismen menar att verkligheten blir det vi benämner och tolkar den som och vår gemensamma tolkning av fenomen är beroende av den kulturella, historiska och sociala kontexten (Mattsson 2010: 28). Perspektivet används genomgående i både teori, metod och analys i vilka samtliga knyter an till detta antagande om kunskap och verkligheten. Utifrån socialkonstruktivismen kommer begreppen som används i uppsatsen, exempelvis "vithet", "ras", "flykting" med mera, användas utifrån antagandet att de blir till i en specifik kontext. I detta fall blir kontexten det koloniala arvet kopplat till svenskhet och specifikt Torslanda.

3.2 Den västerländska kolonialiseringen och konstruktionen av "Orient"

Utifrån denna socialkonstruktivistiska grund bygger uppsatsen vidare på antaganden från delar av det postkoloniala perspektivet som utgör ett brett teoretiskt landskap. Likt socialkonstruktivismen är makt, kunskap och språk centralt inom postkoloniala teorier, genom bland annat Michael Foucaults tankar om att kunskapsproduktion ständigt är förenat med

maktutövning (Bergström & Boréus, 2005, s.311). En av de mest grundläggande utgångspunkterna inom postkolonial teori är att strukturerna som skapades under kolonialtiden fortfarande präglar världen (People & Williams, 2010, s.47). Postkolonialism blir relevant i undersökningen då den innehåller en systematisk problematisering av den historiska, språkliga, psykologiska och kulturella åtskillnaden som producerades i samband med den västerländska kolonialiseringen (De Los Reyes, 2001, s.116). Det finns en utbredd kritik mot eurocentrismen som innebär att betrakta världen utifrån antaganden om europeisk historia och erfarenhet (People & Williams, 2010, s.47).

Edward Said har varit betydelsefull för framväxten av det postkoloniala perspektivet och i sin bok *Orientalism* skriver han om hur "Orienten" har bidragit till definitionen av Europa genom att vara dess kompletterande och annorlunda motsats (Said, 2000, s.64, 136). Den europeiska kulturen har genom att ställa sig själv emot Orienten eller som ersättning till den lyckats vinna identitet och styrka (Said, 2000, s.66). För att identifiera orientalismen är det nödvändigt att förstå den som en diskurs. Den europeiska kulturen har tiden efter upplysningen systematiskt lyckats styra och skapa orienten ideologiskt, konstnärligt, militärt, politiskt och vetenskapligt (Said, 2000, s.66). Västlandet har således ett sätt att omstrukturera, dominera och utöva myndighet över Orienten (Ibid.). Det finns således ett maktförhållande mellan Västerlandet och Orienten som yttrar sig dels genom inkludering och exkludering i begreppet "oss" (Europa) (Said, 2000, s.68, 71).

Skapandet av "Orienten" betraktas som en maktutövning genom att den underkastades Occidentens auktoritet (Ahmed, 2011, s.158). Den europeiska kulturen, där europeisk identitet betraktas som överlägsen bredvid den orientalistiska efterblivenheten, har gjorts till hegemonisk innanför såväl som utanför Europa (Said, 2000, s.68, 71). Said skriver att varje europé som yttrar sig om Orienten följaktligen är imperialistisk, rasistisk och i hög grad etnocentrisk men samtidigt har dessa inte erbjudits andra redskap än rasism, etnocentrism och imperialism för att möta "andra" kulturer (Said, 2000, s.320). Det diskursiva maktförhållandet mellan "orienten" och "occidenten" har konstruerat dikotomin "vi" och "De andra" vilket redogörs mer utförligt i 3.3 (Abrahamsen, 2007, s.115). Genom att berätta vad "Vi" är så säger vi även något om vilka "De Andra" är och det kan kallas andrafiering. Det är vanligt att vi identifierar oss själva i positiva termer och "De Andra" i motsatsförhållande till det (Abrahamsen, 2007, s.117). Dessa negativa presentationer av "De Andra" har bidragit till att "Väst" (bestående av Europa, USA, delar av Oceanien och Japan) framställer sig själva

som etiska aktörer (Barkawi och Laffey 2006, s.331). Det kan kopplas till Sveriges syn på sig själva som ledande biståndsgivare (Regeringskansliet, 2015). Postkolonial teori menar att Väst definieras utifrån rationalitet, utvecklade och framåtskridande medan icke- väst förstås som irrationella, outvecklade och bakåtsträvande (Barkawi & Laffey, 2006, s.347).

3.3 "Den andra" som en motpol till "vi"

I det europeiska förflutna var, som beskrivet ovan, rasistiska föreställningar och hierarkiska världsbilder centrala för att stärka den dominans över "de andra" som de vita kristna Europa befogade över (SOU 2005:41, s.9). Uppfattningen om gränsdragandet mellan "The West and the Rest" har varit inflytelserik i dagens föreställningar om tillhörighet, social medborgarskap och identitet (Ibid.). Genom att tala om hur "vi" är konstrueras en outtalad definition om hur "de andra" är (SOU 2005:41, s.11). "De andra" intar en position där de bara nästan kan bli som vi, vilket har en koppling till det postkoloniala tänkandet (SOU 2005:41, s.11). Makt har en betydande roll i den struktur av privilegier som, baserat på de koloniala föreställningarna om "ras", ger "vita" en överlägsenhet och "de andra" en underlägsenhet (SOU 2005:41 s.13). En diskursiv gränsdragning mellan "vi" och "dem" resulterar i ett bevarande av rådande maktstrukturer (SOU 2005:41, s.17). Relationen mellan minoritetsbefolkningen och majoritetsbefolkningen har problematiserats på grund av denna under- och överordning (De Los Reyes, 2001, s.57).

Vidare konstrueras "De andra" som främlingar, annorlunda och innehar egenskaper som utgör en binär opposition till gemensamma värderingar som "vi" delar (De Los Reyes, 2001, s.57, 9). Integrationstänkandet i Sverige tenderar att utgå från dessa hierarkiskt rangordnade fördefinierade kategorierna "de" som ska integreras och "vi" som ska integrera (SOU 2005:41, s.7). Användningen av kategorier som "invandrare" och "svenskar" döljer en homogenisering och grupper och individer betraktas främst utifrån de egenskaper som går att förknippa med deras tillhörighet i respektive grupp (Ibid.). Det mest paradoxala i integrationstänkandet är att genomförandet kräver en uppdelning mellan "vi" och "dem" där "de" ska sträva efter att bli värda att leva med "oss" (SOU 2005:41, s.8). Uppfattningen om existensen av en homogen svensk kultur i kontrast till en annorlunda invandrarkultur är kritiserat och kan ses som historiskt och socialt konstruerade kategoriseringar och stereotyper (De Los Reyes, 2001, s.59).

Kategoriseringar dock är nödvändigt för att vi ska kunna förstå och ordna intryck från omvärlden och det är en kognitiv och språklig aktivitet som vi alltid utövar (Boréus, 2005, s.123). Det är viktigt att studera kategoriindelningen i en diskursiv diskriminering för att förstå de bakomliggande språkliga handlingarna (Boréus, 2005, s.124). En förutsättning för diskursiv diskriminering är dock att kategorierna grupperar människor och att "vi" och "de andra" skapas som skilda kategorier. Boréus (2005, s.124) menar att det ständigt sker processer av distansering mellan olika grupper där människor som anser sig höra till samma grupp skapar en psykologisk distans till dem som de bedömer som "andra". Inom distansering skulle det första steget kunna vara att ens urskilja "de andra" som ett icke- vi. På en skala skulle en låg grad av distansering vara när de som betraktas som icke- vi är relativt nära och lika "oss" och en hög grad skulle vara när "de" uppfattas olika oss på viktiga punkter (Boréus, 2005, s.125). Distanseringens grunder är att olikheter mellan "dem" och "oss" identifieras, ges betydelse eller konstrueras. Vissa kategorier är djupt rotade i våra tankar och vårt språk och tydligast är kategorier som har en fast benämning och benämns som ett substantiv som exempelvis "invandrare". När dessa namn används av en person som inte själv anser sig tillhöra den benämnda gruppen så framhävs att människorna som bedöms tillhöra kategorin skiljer sig från "oss". Åtskillnaden mellan "oss" och de som kategoriseras som "de andra" blir större desto djupare rotad kategorin är i vårt språk och tänkande. Om sorteringen är mindre fast i språket ger det större utrymme att människorna i kategorin även kan tillhöra andra kategorier, vilket kan kopplas till Adichies (2009) tal om *en* berättelse (Boréus, 2005, s.125).

3.4 Den europeiska svenska vitheten

"Vi:et" i föregående avsnitt syftar till européer och svenskar men framför allt vita kroppar, vilket kan kopplas till Torslandas avsaknad av människor födda i andra länder (Göteborgs Stad, 2016). Den diskuterade problematiken med en europeisk vit överlägsenhet har studerats av en mängd forskare inom kritiska vithetsstudier bland annat Sara Ahmed (2011) och Robin DiAngelo (2011). Den sistnämnda skriver att vita (amerikanska) personer lever i en miljö som isolerar och skyddar dem från att bekymra sig över ras relaterad stress (DiAngelo, 2011, s.54). Det skapar en sorts förväntning om ras bekvämlighet hos vita personer vilket han kallar för "White Fragility" (Ibid.). Vita människor blir ofta defensiva när de kopplas ihop med andra vita människor som grupp eller om de anklagas för att kollektivt dra nytta av rasism (DiAngelo, 2011, s.60). Detta anses bero på den individualistiska ideologin där varje vit person är unik och annorlunda från andra vita personer och därmed räknar de med att betraktas som sådana. Antingen är vi alla samma eller så är alla unika vilket

är diskurser som fungerar för att förneka vitt privilegium. Ett utmanande av ramarna blir som en ovälkommen chock för systemet (Ibid.). Detta kan kopplas till Adichies (2009) tal om att det inte bara finns *en* berättelse om det i hennes exempel amerikanska folket.

Kritiska vithetsteorier brukar förstå vithet som något "bakomliggande" (Ahmed, 2011, s.135). Med det menas att vithet är obemärkt, osynlig och icke-färg och mot detta framträder alla andra färger som jämförelseobjekt eller avvikande (Ahmed, 2011, s.201, 136). Detta kan relateras till det postkoloniala tänket om att "den andra" har konstruerat som annorlunda i relation till "vi" (Said, 2000, s.64, 136). Denna vithet är dock enbart osynlig för oss som besitter den och de som vant sig vid denna besittning till den grad att de inte ser den, trots att de inte inkluderas i den (Ahmed, 2011, s.201, 136). Vi får i en vit dominerad kontext ständigt bekräftat för oss att vi är viktigare och bättre än svarta människor. Detta sker genom flera olika sätt; historiska representationer och perspektiv, media, reklam, TV- serier, lärare osv. (DiAngelo, 2011, s.63). Detta kan relateras till det Said (2000, s.320) skriver om att européer bara haft etnocentriska redskap för att möta "andra kulturer". Denna vita överlägsenhet har en betydande roll för de historiska processerna som diskuteras ovan gällande kolonialismen. Torslanda, som det segregerat välmående och rika området det är, med låga antal utlandsfödda (Göteborgs Stad, 2016) blir därför ett utmärkt exempel för att spegla denna vita överlägsenhet.

3.5 "*White men (and women) are saving (, helping and pitying) brown women ~~from~~ (and) brown men*"

Det finns en mängd forskare som ägnat sig åt att studera hur postkolonial andrafiering yttrar sig i olika situationer men få har undersökt den andrafiering som i denna uppsats kallas "väl villig/hjälpsam". Det finns dock en del studier om fenomenet som denna undersökning bygger på. Dels influeras den av Harles (2000, s.11) idéer som presenterades i inledningen gällande att "den andra" inte alltid betonas som ond utan i vissa sammanhang även kan betraktas i positiva eller neutrala begrepp. Harle (2000) skriver inte mer utförligt om detta än att han tillägger att det finns relationer mellan "vi" och "dem" som inte behöver verka fientlig eller våldsam och där "den andra" accepteras bland "oss" som värdig av egen identitet och existens. Han skriver även att "självet" kan identifiera sig själv med "den andra" som betraktas som en normal människa. "Självet" talar om "den andra" i neutrala termer (Ibid.). Bidraget är utvecklat men tar endast upp en halv sida

ur Harles verk *The enemy with a thousand faces: the tradition of the other in western political thought and history* vilket skapar ett intresse för fördjupning kring detta.

Utöver Harle (2000) har även Hagren Idevall (2014) bidragit med forskning som berör den typ av andrafiering som denna studie intresserar sig för. I sitt verk om politiskt korrekt och normalisering av rasism identifierar Hagren Idevall en andrafiering som sker "välvilligt" vilket innebär att en aktör intar en position som försvarar utsatta grupper med ett förhållningssätt som bidrar till att upprätthålla skillnadstänkande och hierarkier (Hagren Idevall, s.115). Aktören tillhör ett "vi" som står upp för och erkänner ett "dem" och en sådan positiv självpresentation bidrar enligt Hagren Idevalls studie till ett upprätthållande av gränsen mellan "vi" och "dem" (Ibid.). Detta blir relevant för denna undersökning då den syftar att undersöka just de "välvilliga" men också "hjälpssamma" kommentarerna och deras eventuella drag av andrafiering. En positiv självrepresentation är något som även van Dijk (1992) tar upp i tidigare verk som ett viktigt drag i journalistisk diskurs som enligt van Dijk bör ses som ett förnekelse argument mot anklagelser av antirasister (van Dijk, 1992, s.100, 103). Van Dijk skriver att det förekommer att antirasistiska journalister framställer sig själva som toleranta för minoriteter och immigranter (Ibid.). Forskningsbidraget kommer utgöra en del av den teori som senare ska användas för att tolka materialet.

Tzvetan Todorov (1999) har identifieras flera axlar av ett subjekts emotionella/psykologiska relation till "den andra" (Boréus, 2005, s.126). Det finns en axel där man bedömer "den andra" som en person man mer eller mindre identifierar sig med, en annan axel där man bedömer "den andra" som dålig eller god men att man betraktar "den andra" som god betyder inte att man även kan identifiera sig med hen. Distanseringen bidrar till särbehandling, men denna behöver inte vara negativ då det även finns hjälte kategorier som även dem skiljer sig från "oss" genom en överlägsenhet vilket skulle kunna motivera positiv särbehandling (Boréus, 2005, s.126). I denna studie binds den postkoloniala teorin tillsammans med kritiska vithetsstudier ihop med psykologiska idéer om varför vi hjälper och känner medlidande. Kopplingen görs mellan de teoretiska perspektiven med utgångspunkt av Spivaks (2010, s.48) välkända mening "White men saving brown women from brown men".

3.6 Medlidande ur ett maktperspektiv

Det har gjorts en hel del forskning och teorier som försöker förstå människors reaktioner på andra personers lidande (Florian et al., 1999, s.3). Trots att det är vanligt förekommande att medlidande betraktas som något positivt och omtänksamt har vissa klassiska filosofier så som Kant, Nietzsche och Spinoza påpekat negativa perspektiv på medlidande. De framhävde det nedlåtande och omoraliska i medlidandet och hur känslan kan ge negativa nedbrytningseffekter på den lidande (Florian et al., 1999, s.4). Ben-Ze'ev (1990) och Snow (1991) har tagit fram en konceptuell analys av medlidande och presenterat fyra aspekter av erfarenhet av medlidandet. Det första är att det finns en övertygelse om att den lidande är underlägsen, vilket i analysen kommer kopplas till postkoloniala tankar om under- och överordning (Florian et al., 1999, s.4; De Los Reyes, 2001, s.57). Nummer två är att medlidande är en självfokuserad reaktion som avspeglar en passiv attityd mot andras lidande och som saknar engagemanget för verklig hjälp. Det tredje är att det möjliggör att personen kan upprätthålla ett säkert känslomässigt avstånd från den som lider samt nummer fyra är att det kan bero på rädslan att dela den lidandes problem. Ben-Ze'ev (1990) menar att den som känner medlidande hoppas på att lindra den andras lidande men saknar en betydande önskan att avsluta den lidandes underlägsenhet vilket också kopplas till de ovanstående avsnitten om "de andras" underlägsenhet (Florian et al., 1999, s.4; SOU 2005:41, s.13). Weiner (1980) menar att andra människors lidande bidrar till en kognitiv process av orsakssamband som har möjligheten att bestämma kvalitén på den emotionella responsen (Florian et al., 1999, s.5). Hans hypotes är att medlidande med andra beror på om lidandet orsakats av omständigheter som är kontrollerbara. Om någon skadas av okontrollerbara anledningar förväntas man känna medlidande och vilja hjälpa den skadade men om omständigheterna kunde ha kontrollerats förväntas man inte känna medlidande eller viljan att hjälpa. Wright (1983) anser att medlidande tenderar att orsaka ytterligare lidande (Ibid.).

Florians et al. (1999, s.19) studie identifierar tre mönster av medlidandeerfarenhet och den första kallar de omtänksam medkänsla. Människorna i denna kategori var välvilliga, de ville hjälpa, de kände sympati för den lidande och önskade lindra lidandet. Detta mönster verkade inte hänga samman med egocentriska behov utan kopplas till en ärlig altruistisk och osjälvisk inställning (Ibid.). Det andra mönstret kallar författarna för falsk överlägsenhet som innehåller tre psykologiska positioner; osäkerhet, distansering och nedlåtenhet. Dessa personer kände överlägsenhet mot den lidande och kände sig lyckliga i förhållande till den andra. De kände också sin egen sårbarhet inför potentiella olyckor,

de upplevde personlig osäkerhet och försökte också distansera sig och glömma de lidandes situationer (Ibid.). Människorna i denna kategori styrs inte av en genuin önskan att hjälpa den som lider (Florian et al., 1999, s.20). Den kategorin kommer i analysen att kopplas till att vita anser sig vara viktiga och bättre än bruna människor (DiAngelo, 2011, s.63). Författarna väljer att kalla det tredje mönstret för passiv identifiering som är någonstans mellan de ovan nämnda mönstren. Människornas medlidande kännetecknas med att de får en känslomässig identifiering med den som lider men det slutar inte i ett aktivt försök att hjälpa denne. Istället kan det leda till orealistiska förhoppningar exempelvis genom att be. Dessa människor känner sig hjälplösa och så förtvivlade att deras överväldigade känslor hindrar deras förmåga att hjälpa (Ibid.). Värt att nämna är också att det finns en paradox i användandet av den postkoloniala teorin gällande att kunskap om rasifierade tror sig kunna utgå utifrån västerländska vita personer (Sprague, 2005, s.61).

I nästa kapitel presenteras, diskuteras och motiveras kritisk diskursanalys vars antaganden om kunskap, språk och makt liknar teorierna i detta kapitel. Det teoretiska ramverket kommer sedan aktivt användas för att kommentera materialet och även för att resonera kring och dra slutsatser om resultatet.

4. Metodavsnitt

Inledningsvis handlar detta kapitlet om materialet som ska analyseras i uppsatsen. Efter detta redovisas och motiveras valda delar av kritiskt diskursanalys och samtalsintervjuer samt hur de kompletterar varandra i denna undersökning. Metodernas etiska aspekter, urval och användbarhet diskuteras även genomgående i texten.

4.1 Introduktion till material och metod

Materialet som ska analyseras i uppsatsen är kommentarer om mellanboendet på Lilleby Camping i Facebook- gruppen "Grannar i Torslanda". I processen att hitta de valda kommentarerna uppmärksammades att det fanns ett överflöd av negativa hatiska kommentarer riktade mot människorna på boendet. Det fanns också en del uttalanden som inte direkt passade in i varken kategorin för negativa kommentarer eller kategorin för positiva kommentarer. Dessa kommentarer kommer inte vara i fokus i denna undersökningen. Av gruppens över 1000 kommentarer om ämnet har ca 80 stycken medvetet plockats ur i egenskap av att de alla på diverse olika sätt uttrycker sig positiva till inflyttningen på campingen. Då denna undersökning inte rymmer en noggrann granskning av alla de 80 kommentarerna har 29 valts ut vilka motiveras i 4.2. Dessa kommentarer undersöks genom en kritisk diskursanalys och syftar främst till att besvara den första frågeställningen. Som komplement för att kunna besvara den andra frågeställningen används samtalsintervjuer med 6 Torslandabor som har skrivit några av de 29 kommentarerna. Intervjuerna kompletterar genom att bidra med mer utvecklad information om personernas upplevda känslor och tankar vilket blir viktigt i undersökningen av deras syn på mellanboendet och dess invånare.

4.2 Diskursanalys

Diskursanalysen är relevant i relation till både det teoretiska ramverket men också det teoretiska antagandet som uppsatsen bygger på. Språkets betydelse och makt är ett genomgående tema och det anses därför finnas en tydlig koppling mellan socialkonstruktivism, postkolonial teori och diskursanalys (Danermark, 2003, s.25-26; Bergström & Boréus, 2005, s.311). Gällande intervjuerna finns kopplingen till Florians et al. medlidande teori (1999, s.19) då det kräver mer djupgående svar för att undersöka känslor som personerna rimligen skulle kunna välja att inte uttrycka på ett forum på internet. Intervjuerna används dels för att förstå orsaksförklaringar men även på grund av att många kommentarer är korta och de skulle kunna vara osanna (på grund av den typ

av forum de ligger på). Medan diskursanalysen kan fokusera mer på de postkoloniala i det teoretiska ramverket fyller intervjuerna en större funktion i kopplingen till de psykologiska teorierna. Diskursanalys kan användas för att besvara hur- frågor medan intervjuer i relation till diskursanalys är bättre på att besvara varför- frågor vilket i förhållande till frågeställningarna rimligen gör dem till en lämplig kombination i denna undersökning.

Diskursanalys är relevant då den kan vara användbar i studier av samhällsfenomen och makt (Bergström & Boréus, 2005, s.355-57). Den kan användas för att undersöka debatter och kartläggning av identitetskonstruktioner vilket görs i denna undersökning. Analysen fångar inte orsak och verkan bakom dessa vilket är varför intervjuer används som komplement (Ibid.). Metoden för den andra delstudien är en kvalitativ textanalys som lämpligen används när frågeställningarna syftar till att undersöka det väsentliga innehållet i en text. Det görs genom en noggrann läsning av textens helhet, textens olika delar samt den kontext i vilken texten befinner sig i (Esaiasson, 2017, s.211). Undersökningen avser även att undersöka mening i människors uttalanden och därmed är kvalitativ textanalys att föredra (Ibid.). Den nämnda meningen är inte heller individuell utan socialt skapad i interaktioner mellan aktörer och den är ständigt i förändring mellan kontexter och över tid (Esaiasson, 2017, s.212). Utgångspunkten är också att all mening har effekt och frågorna som brukar ställas är på vilket sätt ett fenomen representeras eller hur olika aktörer och kontexter tillskriver mening till dessa fenomen (Ibid.), vilket blir relevant i undersökningen av hur migration representeras av Torslandabor. Diskurser kan betraktas som dels instrument för kontroll och makt men också som instrument för socialt skapande av verkligheten (Wodak, 2001, s.9). I diskursanalysen anses språket inte kunna representera en given verklighet, vilket kan kopplas till socialkonstruktivism (Bergström & Boréus, 2005, s.326). Språket anses formas i en social kontext och användandet av språk betraktas som en social aktivitet. Sociala fenomen och hela vår världssyn anses formas av språket (Ibid.). Diskursanalysen är vald då identiteter skapas i opposition till något annat "den andre" som de inte är och därför utgår inte sällan diskursanalyser från åtskillnader så som "vi" och "dem" (Bergström & Boréus, 2005, s.327-328) (van Dijk 2001, s.103). Det finns alltså ett explicit samband mellan diskursanalysen och den postkoloniala teorin.

Den typ av textanalys som kommer göras i undersökningen är en kritisk diskurs analys, eller CDA, som är vanligt förekommande när makt undersöks i språk och diskurser och där en

mening kan framstå som självklar och naturlig men som kan visa sig vara en produkt av mänsklig tolkning (Esaiasson, 2017, s.214). CDA är intresserad av sambandet mellan makt och språk och analyserar främst osynliga strukturella relationer av kontroll, dominans, makt och diskriminering som yttrar sig genom språk (Wodak, 2001, s.2). Detta är relevant för undersökningen som ska analysera hur människor pratar om varandra i en kontext där vithet är något osynligt som alla andra färger blir avvikande emot (Ahmed, 2011, s.201, 136). Diskursanalysen är förknippad med maktrelationer på grund av antagandet om att vårt språk begränsar sättet vi tänker och handlar på (Bergström & Boréus, 2005, s.305). CDA har valts då det utgår från rådande sociala problem och tar perspektiv med de som lider mest och samtidigt kritiskt analyserar de som är ansvariga, har mest makt och möjlighet att lösa problemen (Wodak, 2001, s.1). Wodak (2001, s.7) menar att relationen mellan samhälle och språk är så pass komplex att det är nödvändigt med tvärvetenskaplig forskning, vilket kan kopplas till motiveringen av psykologisk teori tillsammans med postkolonial teori.

CDA är ingen teori eller metod som enbart kan appliceras på ett problem och det finns inte heller någon mall för hur den bör användas (van Dijk, 2001, s.96, 98). I denna studie kommer diskurser undersökas genom att ta fram en del nyckelord ur texterna för att sedan titta på i vilket sammanhang som orden förekommer samt hur de förekommer i relation till varandra (Bergström & Boréus, 2005, s.341). Det identifieras även olika termer som är utbytbara mot varandra genom att konstruera ekvivalenskedjor (Bergström & Boréus, 2005, s.344). Hur ordet "vi" används och hur olika aktörer lyfts fram i beskrivningar av samhällsprocesser kommer också vara en metod i sökandet efter diskurserna (Bergström & Boréus, 2005, s.342). van Dijk (2001, s.103) skriver att det även finns en strategi av "positiv självrepresentation" och "negativ andra representation" där deras goda egenskaper och våra dåliga egenskaper undertonas samtidigt som våra goda egenskaper och deras dåliga egenskaper framhålls, vilket kan kopplas till det postkoloniala perspektivets syn på Europas överlägsenhet i världen. Det kan göras genom att framhålla många detaljer av positivt agerande och också prata/skriva om negativa ageranden i passiva meningar eller normaliseringar (van Dijk, 2001, s.108). CDA är intresserat av implicita meningar, antaganden, anspelningar, implikationer och vaghet (van Dijk, 2001, s.104). Noggrann läsning och tolkning av kommentarerna görs för att undersöka och identifiera detta.

På Facebook kan en grupp vara öppen, sluten eller hemlig och att Facebook- gruppen är sluten bidrar givetvis till en etisk problematik när kommentarer från den analyseras och kritiserar utan medgivande. Hade gruppen varit hemlig hade problematiken varit än större men gruppen är en sluten sådan med näst in till 10 000 medlemmar så diskussionerna har redan en stor publik som det är. Personerna som har kommenterat har alltså ändå vetat om att deras bidrag till viss del blir offentligt- åtminstone till den grad att 10 000 andra har möjlighet att läsa och visa vänner etc. Ett argument för att använda kommentarerna utan medgivande är att det troligen är det sättet som bortfall av kommentarer är som minst. Hade administratören haft vetskap om forskningens syften skulle vissa kommentarer kunna raderas och därför inte kunna utgöra en del av analysen. Avsikten med uppsatsen är inte heller att synliggöra specifika personer och då kommentarerna är anonymiserade finns markant minskad risk att en direkt person blir identifierad. De kommentarer som har varit i fokus i uppsatsen är dessutom de välvilliga hjälpande inläggen vilka rimligtvis inte har skrivits i förhoppning om att ingen annan ser dem.

Den problematik som snarare kräver en djupare diskussion är de kritiska tolkningarna som görs av människors medlidande och engagemang som skulle kunna upplevas orättvis hos respondenterna. Visserligen kan man argumentera för att det vore en plikt att fråga om medgivande från administratörerna. Personerna som kommenterar något mer eller mindre genomtänkt på en Facebook- grupp har möjligen också tankar som bör utvecklas en aning. Eftersom kommentarerna inte får bemötas finns en problematik med en analys av endast dem, men intervjuerna som komplettering möjliggör samtidigt en fördjupning i respondenternas kommentarer. Det skulle även kunna sänka förtroendet för att kunna tala öppet och även skapa missförstånd kring saker som skrivs men som inte hade haft samma betydelse i tal eller som kanske inte hade yttrats i tal. Det är då av vikt att ha förståelse för vad en diskursanalys avser att förmedla och att en noggrann läsning av metodkapitlet är nödvändigt för att förstå resultatet och tolkningarna. De etiska aspekterna återkommer i nästa avsnitt.

Denna diskursanalys, och även intervjuerna, är kvalitativa metoder och avser inte att mäta vilka typer av människor eller hur många människor som delar en egenskap (McCracken, 1988, s.16). Därmed behöver inte ett stickprov göras för att genomföra ett urval som ska kunna generaliseras. Tillskillnad från kvantitativ analys är kvalitativa undersökningar intensiva snarare än omfattande och det går därför inte heller att dra

kvantitativa slutsatser från en kvalitativ studie (McCracken, 1988, s.16-17). Kvalitativa undersökningar säger något om vad människor tycker och vad de gör men inget om hur många av dem som gör och tycker så (Ibid. s.49). Kvantitativa undersökningar tenderar att söka urval som kan representera en population på ett så objektiva sätt som möjligt vilket går emot den socialkonstruktivistiska grund som arbetet vilar på (Danermark, 2003, s.25-26). Det har skett ett visst bortfall bland kommentarerna i och med att administratörerna i Facebook-gruppen raderar vissa inlägg när debatten "spårat ur". I vissa inlägg har även administratörerna tillslut stängt av funktionen att kommentera vilket gjort att vissa personer kanske inte kunnat uttrycka sig på dessa inlägg. Det är dock inte de "spårade" kommentarerna som denna studie syftar att undersöka. Det går inte att säga något om personerna som inte kommenterat men denna kvalitativa undersökning gör inte heller några anspråk på att generalisera resultaten till hela populationen i Torslanda vilket gör dessa bortfall mindre problematiska.

Avsaknaden av kvantitativa generaliseringsförhoppningar bidrog till ett medvetet urval av kommentarerna. CDA är i teori och metod både eklektisk och öppen (Bergström & Boréus, 2005, s.351; Meyer, 2001, s.29). Enligt van Dijk (2001, s.99) är det också omöjligt att göra en fullständig diskursanalys och därför måste man välja ut de strukturer som är intressanta att analysera relaterat till problemet. Om man vill undersöka hur en grupp människor genom en diskurs utövar makt är det meningsfullt att undersöka just de egenskaper som kan spegla denna sociala makt (Ibid.). I utgångspunkt av detta motiveras det selektiva urvalet av kommentarer med dess relevans för uppsatsens syfte och koppling till det teoretiska ramverket. Den selektiva insamlingsmetoden kan relateras till uppsatsens teoretiska grund, socialkonstruktivism, och dess avfärdande till tron på objektiv oberoende forskning befriad från individuella intressen (Danermark, 2003, s.25-26).

4.3 Samtalsintervjuer

Syftet med att komplettera diskursanalysen med intervjuer är för att kunna koppla uttalandena i kommentarsfälten med den psykologiska medlidande teorin för att besvara den andra frågeställningen. Den främsta fördelen med intervjuer är att den hjälper forskaren att närma sig individens mentala värld och den ger möjlighet att undersöka hur en annan person ser och upplever världen (McCracken, 1988, s.9). Därför är intervjuer rimligen en användbar metod för att undersöka möjliga känslor bakom det som skrivits i kommentarsfälten. Samtalsintervjuer möjliggör att arbeta med frågeställningar som syftar till att synliggöra hur olika

fenomen gestaltar sig (Esaiasson, 2017, s.261). Intervjuer kan vara användbara när svarspersonen yttrar sig om något som är oväntat och där uppföljningar och följdfrågor är möjliga för att klargöra och fördjupa (Esaiasson, 2017, s.260). Detta blir relevant i det valda fallet där syftet är att ställa följdfrågor gällande personernas redan yttrade "kortfattade" åsikter i Facebook- gruppen för att få mer information om de bakomliggande orsakerna till dessa uttryck. Undersökningen syftar till att ta fram ett resultat som beskriver den mening som människor ger olika fenomen (migration) vilket enligt Esaiasson (2017, s.261) är ett område i vilket samtalsintervjuer fungerar som bäst. Vidare är intervjuer även att föredra när man ska exponera fenomen och praktiker som är "osynliga" eller förgivettagna för de inblandade, likt det som intresserar CDA (Wodak, 2001, s.2), vilket också styrker relevansen för val av intervjuer som kompletterande metod i denna undersökning (Esaiasson, 2017, s.263). Esaiasson (2017, s.263-64) skriver även att intervjuer kan vara fördelaktiga att använda i utveckling av begrepp och teorier. Ett av undersökningens syfte är att kritiskt reflektera kring begreppet andrafiering vilket kan ses som ett första steg på vägen mot detta.

Esaiasson (2017, s.155) skriver att samhällsforskare tenderar att utforska fenomen i sin egen närmiljö, vilket även är fallet i denna undersökning. Fallet har också delvis valts av praktiska skäl som innebär personlig tillgång till ett slutet diskussionsforum där problemet har identifierats (Ibid.). Urvalet i intervjuerna motiveras på liknande sätt som för diskursanalysen då detta är en kvalitativ undersökning som inte har några kvantitativa generaliseringsavsikter. De ca 80 kommentarerna som inte uttryckte motstånd till boendet skrevs av 27 personer som alla kontaktades via Facebook/Messenger. Av dessa svarade åtta stycken och sex stycken var intresserade av att delta i studien. Urvalet följde premisserna rekommenderade av McCracken (1988, s.37) då samtliga är främlingar inför mig/intervjuaren och inför varandra, de är få i antal och det framgick inte att de är experter eller helt okunniga på ämnet. Urvalet gjordes i enlighet med principen "less is more" vilket i sammanhanget innebär att större omsorg och längre arbete med några få värdesätts mer än ytlig tolkning av ett större antal. (McCracken, 1988, s.17). Intervjuerna betraktas som ett komplement till diskursanalysen och sex intervjuer anses kunna ge ett värdefullt bidrag till analysen.

Det finns en del saker relaterat till ras som DiAngelo menar är utmanande för vita personer känsla av centralitet och auktoritet (2011, s.57). Bland dessa är att få feedback om att

ens beteende hade en rasistisk påverkan, att bli påpekad om att ens synpunkt grundar sig i en rasifierad referensram, att introduceras till en svart person som innehar en ledarposition samt att mottaga information om andra rasgrupper som inte följer stereotypa roller (Ibid.). På grund av att rasism innehåller negativa bilder av "andra" och positiva bilder av oss själva skapas en positiv självbild hos många vita människor som bortser från det vita privilegium (DiAngelo, 2011, s.61). Detta kan kopplas till Sveriges "självbild" som solidarisk och neutral (Östberg & Andersson, 2013, s.281, 265). I intervjuundersökningar kan det vara extra noga att se över möjliga etiska aspekter av samtalet (Esaiasson, 2017, s.267). I denna undersökning nämndes inte anonymitet då det kan tänkas vara så att personerna som intervjuas faktiskt vill bli nämnda vid namn då de rimligen har en uppfattning om att de är goda, hjälpsamma individer. Det etiska dilemma skulle möjligen vara om informanterna har denna bild av sig själva och beroende på vad resultatet blir kan de känna sig utpekade som något annat än sin självbild vilket då blir utmanande för dem (DiAngelo 2011). Vit överlägsenhet anses även förnekas av de flesta vita som även har makten att välja hur, när och hur mycket man ska utmana eller ta tag i rasism (DiAngelo, 2011, s.64).

Det etiska dilemma i undersökningen var också hur mycket av syftet som skulle talas om innan intervjun. Informanterna fick veta att de blivit utvalda för sina kommentarer på Facebook på grund av att de skiljde sig från "de negativa kommentarerna mot boendet" och att uppsatsen syftade att undersöka deras känslor och attityder kring boendet och dess invånare. Utredaren i en kvalitativ studie kan betraktas som ett "instrument" vars egen erfarenhet, intellekt och fantasi aktivt används i insamlingen så väl som analysen av materialet (McCracken, 1988, s.18). Detta kan kopplas till resonemang om maktrelationer och att forskaren har makt i sina val och tolkningar (McCracken, 1988, s.21). Det kan också kopplas till det socialkonstruktivistiska perspektivet gällande att kunskap aldrig kan vara objektiv (Danermark, 2003, s.25). I förhand fick informanterna även information om att undersökningen är frivillig och att de fick avbryta intervjun om de så skulle vilja. De blev tillfrågade om de ville ta del av resultatet senare och om de hade möjlighet att svara på eventuella följdfrågor i efterhand. Informanterna fick även möjlighet att läsa transkriberingarna av intervjun och de godkände inspelning av den. Intervjuerna skedde på platser som informanterna valde ut och de blev informerade om upplägget av intervjun.

I undersökningen användes löst en intervjuguide men frågorna var samtidigt semistrukturerade då olika följdfrågor ställdes utifrån behov. Intervjuguiden fyllde

fyra viktiga funktioner (McCracken, 1988, s.24). Dels att ordningen av frågorna följer samma tråd genom samtliga intervjuer vilket skapade ett avstånd genom följdfrågor då dessa skulle vara svåra att formulera under intervjun. Det bildar också kanaler för innehållets riktning och det tillåter intervjuaren att fokusera på informanten och inte distraheras av andra uppgifter (Ibid.). Den första frågan i intervjun var en informativ uppvärmningsfråga som berörde personens deltagande i Facebook-gruppen "Grannar i Torslanda" (McCracken, 1988, s.34, 38). I intervjuerna var frågorna korta, fria från akademiskt språk, enkelt formulerade och svaren vara långa (i fem av sex intervjuer) (Esaiasson, 2017, s.273). Frågorna i samtalsintervjun strukturerades efter olika teman och tog hänsyn till både form (skapandet av ett levande samtal) och innehåll (anknytning till problemformuleringen). Inga "varför" frågor ingick i frågeformuläret men i vissa fall användes dem som följdfrågor. De viktigaste frågorna formulerades deskriptivt och öppna så som "Kan du berätta om..." (Esaiasson, 2017, s.273- 274). Tekniken "floating prompts" användes under intervjuerna och innebär att intervjuaren diskret höjer ett ögonbryn om det är något hen finner oklart i informantens svar (McCracken, 1988, s.35). Det kan även göras synligare genom att frågande upprepa nyckelordet som en vill ha förklarat av personen menade (Ibid.). Det finns också en teknik som heter "planned prompts" och används när det inte finns utrymme för spontana inflikningar (McCracken, 1988, s.36).

Metoden kommer sammanfattningsvis att användas för att studera den postkoloniala maktordningen i kommentarer som uttrycker välvillig hjälpsamhet och medlidande i Facebook- gruppen "Grannar i Torslanda". Metodvalet har också en tydligt anknytning till frågeställningarna som syftas att besvaras på genom diskursiv tolkning av andrafiering.

5. Analys

I den analys som följer presenteras, kommenteras och analyseras användningen av begreppen "vi" och "dem/dom/de" i de 29 kommentarerna i Facebook- gruppen "Grannar i Torslanda". I analysen används det teoretiska ramverket för att analysera hur olika sätt att uttrycka sig hjälpsamt mot och medlidande med människor som flytt från krig kan betraktas som en form av andrafiering. I detta kapitel vävs analysen av materialet, både diskursanalysen och intervjuerna, ihop med teoridiskussionen. Det görs dels eftersom diskursanalysen kan betraktas som både teori och metod men också för att begränsa mängden upprepningar då resultatet efter en genomförd diskursanalys överlappar med analysen. Arbetets frågeställningar är tätt sammankopplade men analysens första del fokuserar på att besvara den första frågeställningen medan andra delen fokuserar besvarar den andra frågeställningen. I analysen identifieras tre huvudsakliga teman som är hur informanterna och personerna som kommenterat genom sina hjälpsamma, medlidande uttalanden kritiserar, dekonstruerar och förstärker den koloniala diskursen om "den andra".

5.1 Introduktion till framträdande ekvivalenskedjor i kommentarsfälten

De två mest framträdande ekvivalenskedjorna som kan identifieras i inläggen är ett "Vi/oss" som yttras i samband med orden "svenskar", "etablerade svenskar" och "alla människor". "De/dem/dom" skrivs i samband med och blir utbytbart mot "flyktingar", "invandrare", "de boende" och "nyinflyttade". Det framgår även att dessa ekvivalenskedjor är binära oppositioner till varandra genom exempelvis följande kommentar: "*Både flykting och etablerad svensk.*" (Kommentar, 3 februari 2017) där "flykting" står i motsats till "etablerad svensk" (Abrahamsen, 2007, s.115). Dessa dikotomier binds ihop med ord som "hjälpa", "lära sig" och "förstå" på följande sätt "*Nyinflyttade behöver träffa svenskar för att förstå hur det fungerar här*" (Kommentar, 11 januari 2017), "*Vad jag vet har ingen av de boende gjort annat än försöka lära sig svenska och på olika sätt försöka bli en del i samhället?*" (Kommentar, 1 februari 2017) och "*...vi vill hjälpa flyktingarna att förstå Sverige och svenskarna.*" (Kommentar, 3 februari 2017). Kommentarererna skulle möjligtvis kunna tolkas som att förståelse av svenskhet är ett mål som "nyinflyttade/de boende/flyktingarna" önskas uppnå och det tolkas också vara något som de i nuläget inte behärskar. Här uttrycks implicita antaganden om att "vi" har möjligheten att hjälpa och lära "dem" någonting vilket skulle kunna kopplas till det postkoloniala där "vårt/västerländska" samhälle är målet som

"andra" bör sträva efter att uppnå och bli en del av (van Dijk, 2001, s.104; SOU 2005:41, s.7). "De" tolkas rimligen framställas som underlägsna och i behov av "vår" hjälp vilket uttrycks på följande vis: "*Våra stackars flyktingar (!)*" (Kommentar, 3 februari 2017), "*De är ju extremt utsatta.*" (Intervju C, 11 maj 2017) och "*Det verkar ändå som att dom här stackarna förstår att det är en ganska liten klick som håller på att bråka med dom.*" (Intervju D, 12 maj 2017) (SOU 2005:41, s.13; Esaiasson, 2017, s.214).

"Flyktingarna/de boende/invandrare" skrivs även i andra sammanhang främst på ett försvarande sätt så som: "*...majoriteten av alla invandrare är goda och hederliga människor.*" (Kommentar, 29 september 2016). I kommentaren skrivs "invandrare" som goda och hederliga människor men de skrivs samtidigt in i kategorin "invandrare" vilket inkluderas i "vi:ets" motsats och här kan man använda Hagren Idevall (2011, s.115) för att förstå hur det rimligen skulle kunna innebära att "de" ändå skiljer sig från "oss". "Flyktingar/invandrare" skrivs även i relation till deras nytta: "*Fantastiskt av flyktingarna att ordna en så stor "PR-kampanj" bara sådär!*" (Kommentar, 1 februari 2017), (i samband med bombhotet på campingen och en artikel: "Nyanlända tackar polis och grannar") samt "*Det finns redan en stor andel invandrare inom hemtjänst och vård. Utan dem hade resursbristen varit ännu större och t ex min pappas sista år ett helvete.*" (Kommentar, 3 februari 2017). Vilket möjligen tyder på att "flyktingarna/invandrarna" blir accepterade/försvarade när "de" bidrar med något som gynnar "oss" så som arbetskraft i hemtjänst/vård och Pr- kampanj vilket kan relateras till Hagren Idevall (2011, s.115) om att åtskillnaden fortfarande upprätthålls trots att "de andra" talas/skrivs om i positivt laddade termer.

5.2 Diskurser som kritiserar den koloniala diskursen om "den andra"

Ur intervjuerna pratas "de/dem/dom" inte bara om i samband med personerna på boendet utan även i beskrivningar av "högerextrema//främlingsfientliga/priviligierade". Följande avsnitt handlar om de vita Torslandabornas avståndstagande till denna konstruerade grupp. Denna gruppering med dess föreställda värderingar och världsbilder frånskiljer informanterna sig från samtidigt som de kritiserar dem. "*Jag tror ju mer dom här höger extrema har tjafsats, desto mer börjar folk säga ifrån.*" (Intervju D, 12 maj 2017), "*Jag kan inte skriva allt vad jag vill för rätt som det är så är det någon jävel som kommer här en mörk natt, för jag är ju öppen med att det här är jag. Jag har tänkt efter ganska noga hur jag har uttryckt mig och så.*" (Intervju C, 11 maj 2017), "*Jag är uppriktigt*

jätte rädd för det som håller på att hända i samhället med dom här högerextrema vindarna som blåser nu." (Intervju D, 12 maj 2017), *"Men det är ju gräsligt att dom kommer hit och flyr ifrån massa hemskheter och så kommer dom hit och bara vill börja om eller starta ett nytt liv, och så möts dom med den typen av avståndstagande från främlingsfientliga krafter."* (Intervju E, 12 maj 2017) och *"Asså dom är så jävla privilejerade där ute och det är det som är största problemet."* (Intervju D, 12 maj 2017). Det finns således ett uttalat avståndstagande mot denna konstruerade grupp som både skapar rädsla och motstånd bland informanterna. Det finns rimligen ett samband mellan detta avståndstagande och att vita människor blir defensiva när de kopplas ihop som grupp då det går emot antagandet om att varje vit person är unik (DiAngelo, 2011, s.60). Det kan också finnas ett samband mellan detta avståndstagande och att vita människor inte vill anklagas för att kollektivt dra nytta av rasism samtidigt som vit överlägsenhet förnekas (DiAngelo, 2011, s.64, 60). I detta sammanhang förnekas inte vitt privilegium men det frånskrivs ändå från självet och överförs till en grupp som får bära skulden på grund av deras explicita åsikter.

I vissa av intervjuerna och kommentarerna kopplas avståndstagandet mot ovanstående grupp till en kritik mot det den postkoloniala teorin framhåller som den dominerande diskursen om Icke-väst som irrationella, outvecklade, onda och bakåtsträvande (Barkawi & Laffey, 2006, s.347). Detta uttrycks i ett försvar av de boende: *"Dom känner inte dom här människorna. Dom har ingen aning om vilka problem dom har haft och vad dom är för liksom, vad dom har för avsikt med att vara här eller någonting. (...) Jag är hundra gånger mer rädd för och skeptisk till dom här höger extrema som gapar och skriker och ska bränna upp och spränga och hota och slå. Dom uttalar ju verkligen sina våldsamma intentioner. Det tycker jag är jätte läskigt."* (Intervju D, 12 maj 2017) vilket kan förstås genom Hagren Idevall (2011, s.115) som att aktören intar en position som försvarar utsatta grupper med ett förhållningssätt som ändå bidrar till att upprätthålla skillnadstänkande och hierarkier.

En del av materialet påvisar också delar där det inte sker en negativ andrarepresentation där "vi" identifierar oss själva i positiva termer och "de andra" som vår motsats (Abrahamsen, 2007, s.117; van Dijk, 1992, s.100, 103). Det är viktigt att påpeka att detta inte alltid sker. Avståndstagandet och kritiken till den ovanstående nämnda diskursen sker främst genom att de boende pratas om i "positiva termer". *"Majoriteten av alla invandrare är goda och hederliga människor."* (Kommentar, 29 september 2016), *"Det är fortfarande en minoritet av människorna som kommer som är trash."* (Kommentar, 29 september 2016) och *"De flesta*

har aldrig gjort något olagligt." (Kommentar, 11 januari 2017) är några exempel på detta och kan relateras till Harles (2000, s.11) idéer om att "den andra" inte alltid betonas som ond utan i vissa sammanhang även kan betraktas i positiva eller neutrala begrepp. Det kan kopplas till att det finns relationer mellan "vi" och "dem" som inte behöver verka fientlig eller våldsam och där "den andra" accepteras bland "oss" som värdig av egen identitet och existens (Harle, 2000, s.11). Det sker dock ingen identifikation mellan självet och "den andra" som inte heller pratas om i neutrala termer (Ibid.). Det kan kopplas till Tzvetan Todorovs (1999) axel av ett subjekts emotionella/psykologiska relation till "den andra" där man bedömer "den andra" som god utan att man identifiera sig med hen (Boréus, 2005, s.126). Distanseringen bidrar till särbehandling, men denna behöver inte vara negativ då det även finns hjältekategorier som även dem skiljer sig från "oss" genom en överlägsenhet vilket skulle kunna motivera positiv särbehandling (Ibid.).

I intervjuerna var vikten av integration ett återkommande tema för målet med informanternas hjälpsamtal mot invånarna på mellanboendet. När invånarna på boendet beskrevs i positiva termer förekom det i samband med deras ansträngningar att passa in i det svenska samhället, deras försök att få förståelse för hur det fungerar här och deras vilja att bidra till samhället. Följande citat belyser detta: *"Det känns som att många anstränger sig, som jag sa innan, för att passa in. Det känns som att dom ändå försöker få alla att förstå att dom vill liksom göra detta till sitt hem eller passa in och att dom också vill bidra till samhället."* (Intervju B, 10 maj 2017) och *"Några har ju postat att de vill ha någon att prata med det här med språket och det är ju väldigt positivt. Det är väldigt, väldigt kul att se."* (Intervju B, 10 maj 2017) En annan person berättar hur hen tidigare hjälpte till *"jätte mycket med flyktingarna som kom till Skara"* och att de var så trevliga och bara ville hjälpa till att bidra och göra nytta (Intervju D, 12 maj 2017). *"Det viktigt att dom får en chans att komma in i svenska samhället, att vi hjälper dom med det."*, *"Jag ser ju att det viktigaste är ju att dom lär känna svenskar, lär sig svenska och lär sig hur man beter sig."* (Intervju E, 12 maj 2017). Detta kan kopplas till att "Väst" framställer sig själva som etiska aktörer som vet vad som är rätt och fel beteende (Barkawi och Laffey 2006, s.331). Det kan också relateras till integrationstänkandet där genomförandet kräver en uppdelning mellan "vi" och "dem" där "de" ska sträva efter att bli värda att leva med "oss" (SOU 2005:41, s.8). Uppfattningen om existensen av en homogen svensk kultur i kontrast till en annorlunda invandrarkultur är kritiserat och kan ses som historiskt och socialt konstruerade stereotyper (De Los Reyes, 2001,

s.59). "De andra" intar en position där de bara nästan kan bli som vi, vilket har en koppling till det postkoloniala tänkandet (SOU 2005:41, s.11).

Det framhålls även i intervjuerna att invånarna på boendet bör sträva efter att lära sig att förstå hur Sverige, svenska samhället och svenska medborgare fungerar och är. "*Om det ska bli en lyckad integration liksom så måste de ju få känna att de är delaktiga och att de är välkomna och få lära sig hur Sverige funkar (...) vad ska man säga, lära känna svenska samhället, svenska medborgare och så där.*" (Intervju E, 12 maj 2017) och "*Aha du har inte förstått det här, då kan jag hjälpa dig förklara det.*" (Intervju F, 12 maj 2017). Dessa påståenden är också sammansatta med en föreställning om svenskhet som: "*Det är oskrivna regler, vad som är svenskt eller vad vi betraktar som svenskt.*" (Intervju E, 12 maj 2017) och "*...vi har ju svenska värderingar, vår version av kristendom.*" (Intervju C, 11 maj 2017). Integrationstänkandet i Sverige tenderar att utgå från dessa hieratiskt rangordnade fördefinierade kategorierna "de" som ska integreras och "vi" som ska integrera (SOU 2005:41, s.7). Vidare konstrueras "De andra" som främlingar, annorlunda och innehar egenskaper som utgör en binär opposition till gemensamma värderingar som "vi" delar (De Los Reyes, 2001, s.57, 9), vilket kan kopplas till kritiska vithetsstudier där icke-vithet blir avvikande (Ahmed, 2011, s.201, 136). Användningen av kategorier som "invandrare" och "svenskar" döljer en homogenisering och grupper och individer betraktas främst utifrån de egenskaper som går att förknippa med deras tillhörighet i respektive grupp (SOU 2005:41, s.7). Att de boende på campingen konstrueras som goda skulle dels kunna betraktas som en kritik mot den koloniala diskursen men också som en start i en dekonstruering av den, vilket diskuteras nedan.

5.3 Dekonstruktion av den postkoloniala diskursen om "den andra"

Eftersom Said skriver att varje europé som yttrar sig om Orienten följaktligen är imperialistisk, rasistisk och i hög grad etnocentrisk men att dessa samtidigt inte har erbjudits andra redskap än rasism, etnocentrism och imperialism för att möta "andra" kulturer blir det intressant att kritiskt reflektera kring hur diskursen möjligen skulle kunna dekonstrueras (Said, 2000, s.320). Att "de andra", de på boendet, betraktas som goda, trevliga människor kan kopplas till "The Danger of a Single Story" (Adichie, 2009) då detta antagande inte rymmer variationer utan också endast är *en* berättelse om många människor. Men vad som vissa i intervjuerna framhåller är hur deras syn på invånarna på campingen har förändrats sedan de lärt känna flera av dem genom olika hjälpinsatser. De berättar om olika nya berättelser de har fått från

dem. Med utgångspunkt i att kategoriseringar är nödvändigt för att vi ska kunna förstå och ordna intryck från omvärlden samt att desto djupare rotad en kategori är i vårt språk och tänkande desto större blir åtskillnaden mellan "oss" och de som kategoriseras som "de andra" så betraktas fler berättelser som en typ av dekonstruktion av den koloniala diskursen om "den andra". Detta eftersom ju mindre sorteringen är fast i språket desto större utrymme ges till att människorna i kategorin även kan tillhöra andra kategorier vilket rimligen motverkar problematiken med "The Danger of a Single Story" (Boréus, 2005, s.123, 125; Adichie, 2009).

När informanterna lärt känna personer från boendet har det bidragit till mindre rädsla gentemot dem: *"Nyss skjutsade jag förresten fyra unga män till campingen. Jag var ensam med dem i bilen och var inte orolig en enda sekund. Absolut bästa sättet att slippa sin oro är att prata med dem. De vill lära sig svenska och lära känna svenskar. Jag var på väg först ut genom dörren men blev nästan nersprungen av en av killarna eftersom han ville gå först och öppna dörren för mig."* (Intervju E, 12 maj 2017). En annan person sa: *"Jag är inte minsta lilla rädd för dom. Jag är ganska van vid att umgås med folk från andra länder också så för mig är det inget läskigt eller skrämmande."* (Intervju D, 12 maj 2017). Detta tyder rimligen på att när de har lärt känna några personer från campingen så skapar de en ny berättelse om dem som icke-våldsamma, icke- onda och icke-fientliga (Harle, 2000, s.11). På ett sätt har de då påbörjat en dekonstruktion av den koloniala diskursen om Orienten och "de andra" (Barkawi & Laffey, 2006, s.347). Om rädslan försvinner och informanterna på grund av det lär känna fler och fler skapas fler berättelser om den konstruerade gruppen och därmed också mindre förutfattade meningar och generaliseringar om "den andra" (Adichie, 2009). Senare i processen skulle det även kunna möjliggöra att se likheter mellan självet och "den andra" där distanseringen mellan dessa kan bli mindre (Adichie, 2009; Boréus, 2005, s.125).

Detta blir om än tydligare i följande citat där en informant berättar om hur olika "flyktingarna" är från varandra vilket rimligen tyder på att hen fått en mer nyanserad bild av den konstruerade gruppen genom fler berättelser om varje person hen träffat: *"Oftast klumpar man ju samman flyktingar men dom är ju som individer väldigt olika, både som personer men också utifrån kultur och var dom kommer ifrån. Jag måste säga, dom jag har träffat är väldigt positiva och tacksamma över att vi vill hjälpa dom och så där. Det har varit väldigt roligt."* (Intervju E, 12 maj 2017) Hen fortsätter och säger att: *"Det finns kristna, det finns*

muslimer, det finns protestanter, katoliker, det finns liksom hela, det finns dom som inte är så troende på nått sätt så att säga. Det är en salig blandning. Det finns dom med höga utbildningar och det finns dom som är analfabeter.". Ju fler hen har lärt känna av människorna på boendet desto fler berättelser om deras olikheter har hen nu, vilket kan tänkas minska risken för att "de" blir en homogen främmande grupp som skiljer sig från "oss" (De Los Reyes, 2001, s.57, 9). En annan informant berättar att hen i sin roll som chef på Volvo har anställt människor som inte är blonda, vita män som kommer ifrån Hisingen utan att han tittat ut i hela världen och idag har de 15-20 % som hen inte tror kan prata svenska (Intervju C, 11 maj 2017). Hen säger att *"Dom som har en ingenjörsutbildning som kommer någon annanstans ifrån och som kommer hit, sånt jäkla driv. För man har fått kämpa sig ifrån någonting.*". Vilket också skulle kunna tänkas leda till fler berättelser som skulle kunna minska att människor som flytt hit klumpas ihop och talas om i *en* eller få dominerande berättelser (Adichie, 2009).

5.4 Förstärkning och upprätthållande av den postkoloniala diskursen om "den andra"

Samtidigt som den koloniala diskursen kan kritiseras och dekonstrueras finns det ändå delar i uttalandena som skulle kunna tyda på ett upprätthållande och förstärkande av den. Dessa diskurser kan betraktas som dels instrument för kontroll och makt men också som instrument för socialt skapande av verkligheten (Wodak, 2001, s.9). I sammanhanget innebär det att analysen av de språkliga uttrycken är relevanta då de kan påverka hur vi behandlar varandra då språket antags begränsa sättet vi tänker och handlar på (Bergström & Boréus, 2005, s.305). I kommentarsfälten skrivs "Vi" i relation till hur bra det är i Sverige, *"vi har de för jävla gött"* (Kommentar, 1 februari 2017) i kontrast till de som dör i krig. "Vi" skrivs också i sammanhanget om vi hade flytt från krig hade vi velat ha länder som ställde upp och tog emot oss. Här skapas identiteten "vi" som har det bra i motsats till "dem" som lider, samt att det är "vi" som har makten att ta emot de som lider nu då de dör och flyr från krig och därför är i behov av vår hjälp (Bergström & Boréus, 2005, s.327- 328) (van Dijk 2001, s.103). Detta skulle kunna relateras till Västs sätt att dominera och utöva myndighet över Orienten och det maktförhållande mellan parterna som yttrar sig genom inkludering och exkludering i begreppet "oss" (Said, 2000, s.66, 68, 71). Detta skulle också kunna kopplas till Florians et al. (1999, s.19) begrepp "falsk överlägsenhet" om att personen beskriver/upplever lycka i jämförelse med de lidande. Det passar även in på två av Ben-Ze'ev (1990) och Snows (1991) fyra steg om att den lidande är underlägsen (i behov av vår hjälp, då "vi" är

överlägsna) och att det finns en rädsla för att dela den lidandes problem i och med att personen gör en jämförelse för att rättfärdiga sin vilja att hjälpa; för att hen hade velat ha hjälp om hen hamnade i den lidandes situation vilket rimligen tyder på en rädsla inför att dela den lidandes problem: "*Tror då fan att vi i Sverige hade velat att andra länder ställde upp för oss om vi var i krig?*" (Kommentar, 1 februari 2017). Kommentaren kan också kopplas till resonemanget av att de vi vill att andra ska göra mot oss ska vi också göra mot dem-gyllene regeln. "Vi" skrivs i en annan kommentar som att "vi" inte känner eller vet bakgrunden om dessa människor, vilket igen grupperar "dessa människor" till ett "dem" som vi inte känner och som därför kan tolkas vara annorlunda från oss (Said, 2000, s.64, 136; Ahmed, 2011, s.201, 136).

"Vi" skrivs också i en kommentar på följande sätt: "*...vi vill hjälpa flyktingarna att förstå Sverige och svenskarna.*" (Kommentar, 3 februari 2017) "vi:et" skrivs här explicit i opposition till "flyktingarna" som antas vara något annorlunda från "Sverige/svenskarna" (Said, 2000, s.64, 136). Här skapas en dikotomi mellan "vi" och "de andra" (Abrahamsen, 2007, s.115). Genom uttrycken *hjälpa, att förstå* indikeras möjligen att "flyktingarna" behöver hjälp att förstå "oss" och detta behov av hjälp gör "dem" underlägsna och "oss" överlägsna (Snow, 1991; Ben-Ze'ev, 1990; SOU 2005:41, s.13). Samtidigt sker en andrafiering av "flyktingarna" som inte anses vara som "vi:et" och behöver hjälp av "oss" för att bli som "oss" vilket är målet (SOU 2005:41, s.8). Det skulle kunna kopplas till det postkoloniala om att "vi" är något som "de" bör sträva efter då vi innehar kvalitéer som "de" bör strävas efter (Barkawi & Laffey). Detta skulle kunna betraktas som hur "osynlig" kontroll, dominans och diskriminering yttrar sig genom språk och bidrar till ojämna maktförhållanden (Wodak, 2001, s.2).

Samma person som i stycket ovan skriver även att "*Nyinflyttade behöver träffa svenskar för att förstå hur det fungerar här och vi kan även lära oss en del av dem så att inte onödiga missförstånd uppstår.*" (Kommentar, 3 februari 2017). Även här sker en åtskillnad mellan de konstruerade grupperna som vagt indikerar att "vi" inte är lika "dem" (van Dijk, 2001, s.104). Trots att ordvalet skiftar från "flyktingar" till "nyinflyttade" så indikerar "deras" behov att träffa "svenskar" att de inte är en del av den gruppen. Genom att skriva att "de behöver förstå" säger det något om att vi redan förstår vilket kan kopplas till den europeiska identiteten som betraktas som överlägsen bredvid den orientaliska efterblivenheten (Said, 2000, s.68, 71). I den andra delen av meningen som uttrycker att "*vi kan lära oss en del av dem*" (Kommentar,

11 januari 2017) kan personen tolkas höja upp "dem" i andra delen av meningen genom att "sänka" "oss" till en nivå där "vi" kan lära av "dem". Trots att "de" nu placerades över "oss" skulle det ändå kunna tolkas som att "vi" från början var överordnade då "vi" genom att skriva "även" kan lära av dem visar på att de mest kan lära av oss men de kan "även" lära av oss (De Los Reyes, 2001, s.57).

I en kommentar skrivs att "*vi alla människor*" (Kommentar, 29 september 2017) kan hamna i olika situationer som man bör ha förståelse för. I denna kommentar inkluderas "alla människor" i ordet "vi" och inte enbart "svenskar". Uttalandet kan också kopplas till Weiner (1980) om att känna medlidande om omständigheterna inte är kontrollerbara vilket kan tänkas vara det skribenten menar när hen skriver att alla människor kan hamna i sådana situationer. Följande kommentarer innehåller ett "vi" och en uppmaning till "vi:et" att hjälpa: "*Vi behöver hjälpa utsatta människor lite mer, tillsammans tror jag att vi klarar det.*" (Kommentar, 1 februari 2017), "*Vi kanske skulle vara lite mindre grymma och gå över till att lägga energin på att vara lite hjälpsamma?*" (Kommentar, 3 februari 2017) och "*Det är bättre att försöka hjälpa folk in i samhället än stänga dem ute.*" (Kommentar, 3 februari 2017). I alla tre kommentarer kan "vi:et" tolkas ha makt över vad som ska hända med "utsatta människor" vilket rimligen indikerar att "vi:et" är överlägset och "utsatta människor" är underlägsna vilket kan kopplas till Ben-Ze'ev (1990) och Snow (1991) (Florian et al., 1999, s.19; SOU 2005:41, s.13). Distanseringen bidrar till särbehandling, men denna behöver inte vara negativ då det även finns hjältekategorier som även dem skiljer sig från "oss" genom en överlägsenhet vilket skulle kunna motivera positiv särbehandling (Boréus, 2005, s.126). I den sista kommentaren läggs även till att så många som möjligt bör hjälpas åt "*Både flykting och etablerad svensk.*" (Kommentar, 3 februari). Här skulle det kunna tolkas som att identiteten flykting står i opposition till etablerad svensk där "flykting" blir andrafierat som något annorlunda från "etablerad svensk" (van Dijk 2001, s.103).

Begreppet "vi" används också i samband med ett uttryckt behov av/nytta med "invandring/flyktingar/dem" i Sverige så som "*Vi är i stort sett beroende av invandring, det är något positivt som ökat tillväxten i Sverige.*" (Kommentar, 8 juli 2016), "*Fantastiskt av flyktingarna att ordna en så stor "PR-kampanj" bara sådär! Dessa personer borde vi kunna ha väldigt mycket nytta av i Sverige, eller hur?"* (Kommentar, 1 februari 2017) och "*Det viktiga är att få in dem i samhället så att de kan bidra med skattepengar in i systemet och även för att ta hand om alla gamlingar.*" (Kommentar, 3 februari 2017). Detta

skulle dels kunna kopplas till Kants kategoriska imperativ om det (o)moraliska i att använda någon som ett medel och inte som ett mål i sig. Kommentarererna gör som tidigare nämnt ovan en skillnad mellan "vi" och "dem" där "vi" är en del av Sverige" och "dem" är en del av "invandring/flyktingar". Detta kan kopplas till Hagren Idevalls (2011, s.115) forskning om när personer försvarar "utsatta grupper" men samtidigt upprätthåller en åtskillnad när "de utsatta" blir "de andra". Informanterna tillhör ett "vi" som står upp för och erkänner ett "dem" och en sådan positiv självpresentation bidrar enligt Hagren Idevalls studie till ett upprätthållande av gränsen mellan "vi" och "dem" (Hagren Idevall, s.115).

Det går att identifiera olika sammanhang i vilka "de/dem/dom" representeras bland de positiva kommentarererna i kommentarsfälten. *"Dom har ett gott hjärta."* (Kommentar 29 september 2017), *"...de allra flesta är trevliga individer."* (Kommentar, 3 februari 2017), *"...majoriteten av alla invandrare är goda och hederliga människor."* (Kommentar, 29 september 2017), *"Dom är välkomna"* (Kommentar, 29 september 2017) och *"De flesta har aldrig gjort något olagligt."* (Kommentar, 11 januari 2017) är några exempel. Samtliga av dessa kommentarer är kopplade till argument emot boendet där dessa kommentarer utgör ett försvar (Hagren Idevall, 2011, s.115). Trots att dessa kommentarer uttrycker "positiva" saker bedöms de inte vara neutrala i sådan utsträckning att det inte sker en åtskillnad mellan dem själva och "invandrarna/dem" då det inte pratas om att "alla har ett gott hjärta utan just "dem" har ett gott hjärta. Som Boréus (2005, s.26) skriver kan "den andra" beskrivas som god eller ond och om den beskrivs som god betyder inte att självet identifierar sig med den. Det sker också ett försvar här där "dem:et" i diskussionen utsatts för "negativa kommentarer" och de som kommenterat ovanstående meningar kommer till räddning och försvarar "dem:et" vilket gör dem underlägsna (Spivak, 2010, s.48) . Det är också ett exempel på att "dem" inte talar för sig själva utan blir berättade om från "vita människor" som har tolkningsföreträde.

"De" beskrivs också ha en annan kultur och bakgrund än "oss", *"De har en annan bakgrund och kulturer än du och jag."* (Kommentar 11 januari 2017), vilket också skulle kunna tolkas som en andrafiering, men samtidigt skrivs att *"...deras kultur som är positivt för oss också att lära av."* (Kommentar, 29 september 2017) vilket inte stämmer överens med det postkoloniala om att "de" bör sträva efter att vara som "vi" då personen indikerar att "vi" kan lära oss av "dem". Men samtidigt skriver personen "också" vilket rimligen betyder att hen menar att "de" ska lära av "oss" men "vi" *också* kan lära av "dem". "Vår" kultur betraktas fortfarande som något "de" bör lära av även om "vi" också kan lära av "dem". En annan kommentar uttrycker

"de" på följande sätt: *"...de boende själva ,som antagligen är som folk för det mesta."* (Kommentar, 11 januari 2017). I denna kommentar sker ett försvar av "de boende" där "de" relateras till att vara som folk "antagligen" och "för det mesta" vilket rimligen tyder på tveksamhet kring påståendet. I och med att kommentaren är ett försvar kan det tolkas som att "att vara som folk" är målet för vad "de" ska uppnå. "De/dem/dom" blir även kopplade till ord som att "de" är driftiga, arbetsvilliga, de sliter som djur, de är tacksamma, de är *"hoppfulla och brinner av ambition och iver när man sätter ett papper med svenskaövningar i handen på dem."* (Kommentar, 11 januari 2017) och de försöker lära sig svenska och bli en del av samhället. Vilket även det kan kopplas till en strävas att bli som "oss" för att accepteras (SOU 2005:41, s.8).

5.5 Det postkoloniala medlidandet och hjälpan

För att analysera den andra frågan har teman av medlidande identifierats i intervjuerna och bland kommentarerna. Ett av dessa är att personerna känner medlidande när omständigheterna inte är kontrollerbara. Detta kan kopplas till den andra frågeställningen. Bland annat nämns det att "flyktingarna" flyr från krig och elände vilket vi alla människor kan hamna i samt *"vem som helst som man känner kan drabbas av det"* (Intervju C, 11 maj 2017). Weiner (1980) menar att andra människors lidande bidrar till en kognitiv process av orsakssamband som har möjligheten att bestämma kvalitén på den emotionella responsen (Florian et al., 1999, s.5). Hans hypotes är att medlidande med andra beror på om lidandet orsakats av omständigheter som är kontrollerbara. Om någon skadas av okontrollerbara anledningar förväntas man känna medlidande och vilja hjälpa den skadade men om omständigheterna kunde ha kontrollerats förväntas man inte känna medlidande eller viljan att hjälpa (Ibid.). Ur kommentarsfälten och intervjuerna har två andra typer av medlidande varit återkommande som kopplas till det teoretiska ramverket. Dessa två är kopplade till Florians et al. (1999, s.19) resultat om tre former av medlidande: omtänksamt medkänsla, falsk överlägsenhet och passiv identifikation vilka kopplas ihop med Ben-Ze'ev (1990) och Snows (1991) konceptuella analys (Florian et al., 1999, s.19). Dessa tre kategoriseringar analyseras nedan med deras anknytning till det postkoloniala teoretiska ramverket. Den första sortens medlidande är kopplat till Florians et al. (1999, s.19) studie av medlidandeerfarenheten som de kallar de omtänksam medkänsla. Människorna i denna kategori ska vara välvilliga, de ska vilja hjälpa, de känner sympati för den lidande och önskar lindra lidandet. Detta mönster verkade inte hänga samman med egocentriska behov utan kopplas till en ärlig altruistisk och osjälvisk inställning (Florian et

al., 1999, s.19). Kopplat till denna kategori fanns inga kommentarer eller yttranden i intervjuerna.

Den mest framträdande diskursen kring medlidande i materialet är det Florian et al. (1999, s.19) kallar för falsk överlägsenhet som innehåller tre psykologiska positioner; osäkerhet, distansering och nedlåtenhet. Det framgick i så väl kommentarerna som i intervjuerna att personerna kände sig lyckliga i förhållande till personerna på boendet. Detta yttrades bland annat på följande sätt: "*Så tänker man fan vad bra man har det.*" (Intervju F, 12 maj 2017), "*Vi har det bra, vi har bland dom tio högt medelinkomst i Världen. De klart att vi behöver hjälpa.*" (Intervju B, 11 maj 2017) och "*Människor dör i sina egna länder o vi har de för jävla gött.*" (Kommentar, 1 februari 2017). Detta skulle kunna kopplas till kategorin falsk överlägsenhet som enligt Florian et al. (1999, s.19) innebär att när man känner medlidande känner man sig lycklig i förhållande till andra. Personerna i denna kategori kan också sägas följa mönstret som Florian et al. (1999), Ben-Ze'ev (1990) och Snow (1991) tagit fram i sina undersökningar gällande övertygelsen om att den lidande är underlägsen och självet är överlägsen den lidande (Florian et al., 1999, s.4). Detta kopplas till den postkoloniala teorin om "den andras" underlägsenhet och den vita överlägsenheten (Said, 2000, s.66). Detta kan möjligen kopplas till uttalanden så som "*Våra stackars flyktingar (!)*" (Kommentar, 3 februari 2017), "*Det dom behöver är ju liksom hjälp.*" (Intervju E, 12 maj 2017), "*Tycker verkligen synd om folket som kommer få flytta dit.*" (Kommentar, 29 september 2017) och "*Vi behöver hjälpa utsatta människor lite mer, tillsammans tror jag att vi klarar det.*" (Kommentar, 1 februari 2017). Där "flyktingarna" tilldelas en underlägsen position där det är synd om dem och där de är i behov av "vår hjälp" vilket även uttrycks i följande citat: "*Det är våran skyldighet att hjälpa till*" (Intervju B, 11 maj 2017). Här blir "vi/våran" överlägsen och innehar egenskapen av att kunna hjälpa de som är lidande och i behov av hjälp. Denna diskursiva gränsdragning mellan "vi" och "dem" skulle kunna resultera i ett bevarande av rådande maktstrukturer (SOU 2005:41, s.17).

Personerna inom kategorin "falsk överlägsenhet" kan också tolkas känna sin egen sårbarhet inför potentiella olyckor (Florian et al., 1999, s.20), vilket yttrade sig genom olika sätt att tänka sig in i den andra personens situation och föreställa sig hur de själva hade känt och agerat: "*Hur hade det kännas om det blev krig i Sverige.*" (Intervju B, 10 maj 2017), "*Så jag kan ju bara själv tänka mig att ligga där i jävla husvagn i något främmande land ute i skogen liksom.*" (Intervju A, 9 maj 2017), "*Jag skulle ju vara livrädd för att bo där ute med*

det hotet över dig att du kan vakna i en brinnande villavagn." (Intervju D, 12 maj 2017), *"Jag har tänkt det många gånger änna att man måste tänka så att det faktiskt skulle kunna hända en själv."* (Intervju A, 9 maj 2017) och *" Jag känner ju väldigt mycket medlidande med dom, så jag har väldigt, väldigt svårt att förstå en sån situation själv, det är så extremt."* (Intervju B, 10 maj 2017). Det skulle kunna kopplas till att vita anser sig vara viktiga och bättre än bruna människor (DiAngelo, 2011, s.63). Florian et al. (1999, s.20) menar att människorna i denna kategori inte styrs av en genuin önskan att hjälpa den som lider. Oron över potentiella olyckor kan kopplas till Ben-Ze'ev (1990) och Snows (1991) kategorisering om rädslan att dela den lidandes problem (Florian et al., 1999, s.4). *"Jag tycker skit synd om dom. Jag menar dom lever där med den rädslan. Jag skulle aldrig vilja bo där och fundera över, när händer nästa grej? Jag tycker synd, det är hemskt för dom."* (Intervju D, 12 maj 2017), *"Tänk dig själv att bli tvingad ut ur ditt land och bara blir omplacerad i olika länder som bara vill att du ska därifrån, om det fanns en chans att få starta ett liv så känns det ändå rätt så rimligt att man försöker göra det."* (Kommentar, 8 juli 2016). Ben-Ze'ev (1990) och Snow (1991) menar att den som känner medlidande hoppas på att lindra den andras lidande men saknar en betydande önskan att avsluta den lidandes underlägsenhet vilket också kopplas till de ovanstående avsnitten om "de andras" underlägsenhet (Florian et al., 1999, s.4; SOU 2005:41, s.13).

Florian et al. kallar det tredje mönstret för passiv identifiering som är någonstans mellan de ovan nämnda mönstren. Människornas medlidande kännetecknas med att de får en känslomässig identifiering med den som lider men det slutar inte i ett aktivt försök att hjälpa denne. Istället kan det leda till orealistiska förhoppningar exempelvis genom att be (Florian et al., 1999, s.20). Personerna uppvisar en känslomässig identifiering genom att sätta sig själva i "den lidandes" situation, på följande sätt: *"Personligen hade jag mått psykiskt väldigt dåligt av att leva i limbo och sätta livet på paus i många år, kanske för alltid?"* (Kommentar, 3 februari 2017) och *"Man kan ju själv tänka sig hur det skulle vara att komma till ett främmande land. Nä, men det måste ju vara gör jobbigt, så att allt stöd/hjälp man kan ge, det är ju värdefullt."* (Intervju A, 9 maj 2017). När det i intervjuerna pratas om hjälporganisationer och likande i Göteborg och specifikt i Torslanda uttrycks att det är jätte bra och roligt initiativ följt av meningar som: *"Dom gångerna som dom har träffar och så har jag jobbat."* (Intervju A, 9 maj 2017), *"Jag har inte aktivt gjort någonting."* (Intervju B, 10 maj 2017) och *"Det är ganska sent som dom slutar så att det funkar inte riktigt för oss."* (Intervju D, 12 maj 2017). Människor i denna kategori känner sig enligt Florian et al. hjälplösa och så förtvivlade att deras överväldigade känslor hindrar deras förmåga att

hjälpa (Florian et al., 1999, s.20). När det under en intervju pratades om de boendes tidigare situation kom svar så som "*Jag vill nästan inte tänka på det.*" (Intervju E, 12 maj 2017) vilket kan kopplas till den passiva identifieringen (Ibid.).

Detta avsnitt har i denna undersökning en koppling till det postkoloniala perspektivet och de dominanta diskurser som analyserats i tidigare avsnitt (5.2, 5.3, 5.4) då det antags finnas en väsentlig koppling mellan maktstrukturerna i de båda teorierna. Det antags också relatera till Spivaks (2010, s.48) välkända mening "White men saving brown women from brown men" vilket kopplas till ovanstående avsnitt om hur välvilligt hjälpande konstruerar de dominanta diskurserna.

6. Slutsatser

Mot bakgrund av ovan besvaras i detta avslutande kapitel frågeställningarna om vilka dominanta diskurser kopplade till "välvillig/hjälpsam" andrafiering det går att utläsa i Facebook- gruppen "Grannar i Torslanda" gällande invånarna på mellanboendet i Lilleby samt hur dessa diskurser kan dekonstrueras för att bättre förstå de bakomliggande orsakerna till känslor av medlidande och viljan att hjälpa.

6.1 Slutsatser

Ur analysen lyfts tre dominerande diskurser av andrafiering fram i olika teman. Det första är att de välvilligt hjälpsamma uttalandena i såväl kommentarerna som intervjuerna kritiserar den koloniala diskursen om "den andra" som ond, irrationell och bakåtsträvande genom att dels göra motstånd mot de i deras mening främlingsfientliga personerna men också genom att diskursivt konstruera "de andra" som goda. När invånarna talas om i positiva termer blir de fortfarande kategoriserade i ett "dom" men denna andrafiering betraktas inte som en negativ andrarepresentation. Denna positiva andrarepresentation innebär *en* berättelse och innehåller fortfarande en viss åtskillnad mellan "vi" och "dom", men resultatet tyder också på minskad rädsla för "den andra" och det har i vissa fall bidragit till fler möten mellan människorna i Torslanda.

Fler möten mellan människorna blir centralt i skapandet av fler berättelser än *en*. Mot bakgrund av det postkoloniala fängelset som Said beskriver, där varje europeiskt uttalande om Orienten är rasistiskt, har det i analysen kritiskt reflekterats kring hur denna koloniala diskurs om "den andra" skulle kunna dekonstrueras och därmed motverka distanseringen som skapas av *en* berättelse. Fler berättelser om konstruerat homogena grupper tillåter individerna inom dessa att även tillhöra andra kategoriseringar. Detta antas kunna minska förutfattade meningar och generaliseringar om dem samtidigt som det kan inleda en process som möjliggör att identifiering av likheter mellan sig själv och den konstruerat "andra" som skulle kunna leda till glesare distansering mellan dem. Detta antagande bekräftas av analysen då informanter genom möten med invånarna på campingen fått fler berättelser om dem som motbevisar och ibland bekräftar den från början *en* berättelse. Framförallt har dessa nya berättelser skildrat olikheter inom kategorin vilket skulle kunna vara ett steg bort från att "dom" blir en homogen främmande grupp skild från "oss". När en ny berättelse skapas om invånarna på boendet som

drivna och ambitiösa skapades arbetstillfällena som rimligen bidrog till än fler möten mellan människor som kan bidra till att minska risken för *en* berättelse. På ett sätt har då vissa informanter möjligen påbörjat en dekonstruktion av den koloniala diskursen om *en* negativ berättelse om "den andra".

I den ovan nämnda processen av motstånd och dekonstruktion identifieras även delar i uttalanden som rimligen pekar på ett upprätthållande och möjligen en förstärkning av den koloniala diskursen om "den andra". Trots de välvilliga och positivt laddade kommentarerna om personerna på boendet skapas en diskursiv dikotomi mellan "vi" och "dom". "Dom" andrafieras som något annorlunda som bör sträva efter att försöka bli som "oss" vilket kan relateras till hur "osynlig" kontroll, dominans och diskriminering yttrar sig genom språk och bidrar till ojämna maktförhållanden. Dessa maktförhållanden yttrar sig i språkliga uttryck av över- och underlägsenhet genom indikationer om att "dom" är i behov av "vår" hjälp och att "vi" har makten att lindra "deras" lidande. Informanterna och personerna som skrivit kommentarerna försvarar "utsatta grupper" vilket samtidigt upprätthåller en åtskillnad där "de utsatta" blir både underordnade och kolonialt andrafierade och informanterna i den kontexten blir de som ska rädda dem.

Medlidandet kan i denna studie förstås som en maktutövning där ovanstående diskurser om språkliga välvilligt hjälpsamma uttryck utgör en dominans över de lidande. Utifrån resultatet av intervjuerna kopplas dessa hjälpsamma uttalanden ihop med deras tänkbara orsaker som är medlidande. Den mest framträdande diskursen kring medlidande i materialet var "falsk överlägsenhet" med dess tre psykologiska positioner; osäkerhet, distansering och nedlåtenhet. Denna distansering kan relateras till ovanstående stycken om flera berättelser där en nedlåtenhet och distansering av människornas lidande kan bidra till *en* berättelse. "Flyktingarna" tilldelas en underlägsen position där det är synd om dem och där de är i behov av "vår hjälp". Här blir "vi" överlägsen och innehar egenskapen av att kunna hjälpa de som är underordnade oss. Att den som känner medlidande hoppas på att lindra den andras lidande men saknar en betydande önskan att avsluta den lidandes underlägsenhet också kopplas till de ovanstående avsnitten om "de andras" konstruerat underordnade ställning. Det kan därmed också kopplas till orsaker bakom varför informanterna hjälper- vilket skulle tänkas vara för att upprätthålla det "osynliga" vita privilegiet som de/vi besitter. Denna diskursiva gränsdragning mellan "vi" och "dem" skulle kunna resultera i ett bevarande av rådande maktstrukturer. Att personerna känner medlidande när omständigheterna inte är kontrollerbara och att målet om

integration är en motivering till deras hjälpande blir viktigt i förståelsen för bakomliggande maktstrukturer om hur "de" behöver bli en del av "oss" innan de accepteras.

Sammanfattningsvis går det alltså att utläsa tre dominerande diskurser av välvillig hjälpsam andrafiering i Facebook- gruppen "Grannar i Torslanda" relaterat till människorna på mellanboendet på Lilleby Camping. Kritik och motstånd mot det koloniala arvet, dekonstruering av den koloniala diskursen om "den andra" samt möjlig förstärkning och upprätthållande av "vi" och "dom". För att få en bättre förståelse för de bakomliggande orsakerna till känslor av medlidande och viljan att hjälpa kan dessa diskurser dekonstrueras genom att se till maktdimensionen mellan den över- och underlägsna i hjälpanDET.

Slutligen, med återkoppling till undersökningens syfte, kan det konstateras att det postkoloniala begreppet andrafiering är relevant att ytterligare kritiskt granska i framtida forskning.

Referenslista

Adichie, C. (TED). (2009, 7 oktober). *The danger of a single story*. [Videofil]. Hämtad från <https://www.youtube.com/watch?v=D9Ihs241zeg>

Ahmed, S. (2011). *Vithetens hegemoni*. Hägersten: Tankekraft.

Bergström, G. & Boréus, K. (2005). *Textens mening och makt : metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur.

Björk, E. (2016, 8 juli). Bråttom få fram bostäder. *Göteborgsposten*. Hämtad 2017- 05- 02, från <https://www.gp.se/nyheter/g%C3%B6teborg/br%C3%A5ttom-f%C3%A5-fram-boenden-1.3463599>

Björk, E. (2016, 19 november). Vi känner oss inte säkra här längre. *Göteborgs Posten*. Hämtad 2017- 05- 02, från <http://www.gp.se/nyheter/g%C3%B6teborg/vi-k%C3%A4nner-oss-inte-s%C3%A4kra-h%C3%A4r-l%C3%A4ngre-1.3967611>

Boréus, K. (2005). Diskursiv diskriminering: en typologi. *Statsvetenskaplig Tidskrift*, 107(2), 119-139.

Brah, A. (2012). Diaspora, gränser och transnationella identiteter. I I. Ang, & P. De los Reyes (Red.), *Postkolonial feminism*, 2. Stockholm: Tankekraft.

Carlsson Tenitskaja, A. (2016, 12 november). Nyanländ jagades av maskerad knivman. *Göteborgs posten*. Hämtad 2017- 05- 02, från <http://www.gp.se/nyheter/g%C3%B6teborg/nyanl%C3%A4nd-jagades-av-maskerad-knivman-1.3952384>

Danermark, B. (2003). *Att förklara samhället*. Lund: Studentlitteratur.

De los Reyes, P. (2001). *Mångfald och differentiering: diskurs, olikhet och normbildning inom svensk forskning och samhällsdebatt*. Solna: SALTSA.

De Los Reyes, P. (2012). Globala maktrelationer, exploatering och migration. I I. Ang & P. De los Reyes (Red.), (2012). *Postkolonial feminism*, 2. Stockholm: Tankekraft.

DiAngelo, R. (2011). White Fragility. *The International Journal of Critical Pedagogy*, 3(3), 54-70.

Esaiasson, P. (2017). *Metodpraktikan*. Stockholm: Norstedts Juridik AB.

Florian V., Mikulinger M. & Hirschberger G. (1999). The anatomy of a problematic emotion- the conceptualization and measurement of the experience of pity. *Imagination, cognition and personality*, 19(1), 3-25. doi: 10.2190/4JG9-M79P-HJYK-AQNE

Gartéus, M., Lyrheden, F., Abrahamsson, A. & Divinyi, S. (2016, 29 september). Misstänkt mordbrand på Lilleby Camping. *Göteborgsposten*. Hämtad 2017- 05- 02, från <http://www.gp.se/nyheter/g%C3%B6teborg/misst%C3%A4nkt-mordbrand-p%C3%A5-lilleby-camping-1.3827368>

Globalis. (2016). *Syrien*. Hämtad 2017- 05- 04, från <http://www.globalis.se/Konflikter/Syrien>

Göteborgs Stad. (2015). *Inhyrning av villavagnar på Lilleby Camping som mellanboende för nyanlända och övriga bostadsbehövande m.m.* 2016-08-29 (Diarienummer 3441/15.) Boendeavdelningen, Göteborgs Stad.

Göteborgs Stad. (2016). *Göteborgsbladet 2016*. Hämtad 2017- 05- 02, från http://statistik.goteborg.se/Global/Faktablad/G%C3%B6teborgsblad/GbgBlad2016/138%20V%C3%A4stra%20Hisingen_PRI_20106.pdf

Hagren Idevall, K. (2014). "Politiskt korrekt" och normalisering av rasism [Elektronisk resurs] En diskursanalys av positioneringar och underliggande perspektiv i ett kommentarsfält. *Språk & stil*, 24, 101- 132.

Harle, V. (2000). *The enemy with a thousand faces: the tradition of the other in western political thought and history*. Westport, Conn.: Praeger.

Jansson, K. (2016, 29 september). Därför polisanmälades inte kommentarerna. *Göteborgs Posten*. Hämtad 2017- 05- 02, från <https://www.gp.se/nyheter/d%C3%A4rf%C3%B6r-polisanm%C3%A4ldes-inte-kommentarerna-1.3825927>

Mattsson, T. (2010). *Intersektionalitet i socialt arbete. Teori, reflektion och praxis*. Malmö: Gleerups.

McCracken, G. D. (1988). *The long interview*. Newbury Park, Calif.: SAGE.

Meyer, M.

(2001). Between theory, method and politics: positioning of the approaches to CDA. In R. Wodak and M. Meyer (Eds.), *Methods of critical discourse analysis*. London: SAGE Publications.

Migrationsverket. (2016). *Nästan 163 000 personer sökte asyl i Sverige 2015*. Hämtad 2017- 05- 04, från <https://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Nyhetsarkiv/Nyhetsarkiv-2016/2016-01-01-Nastan-163-000-manniskor-sokte-asyl-i-Sverige-2015.html>

Olsson, D., & Bergh, L. (2017, 1 februari). En gripen för bomb mot flyktingboende. *Expressen*. Hämtad 2017- 05- 02, från <http://www.expressen.se/gt/en-gripen-for-bomb-mot-flyktingboende/>

Pettersson, M. (2016, 25 augusti). Lilleby camping kan bli flyktingboende. *Göteborg Direkt*. Hämtad 2017- 05- 02, från <http://www.goteborgdirekt.se/nyheter/lilleby-camping-kan-bli-flyktingboende/repphv!Zwh9IINzNXoy@60aBUcQ/>

Regeringskansliet. (2015). Sverige en ledande biståndsgivare. Hämtad 2017- 05- 25, från <http://www.regeringen.se/artiklar/2015/04/sverige-en-ledande-bistandsgivare/>

Said, E.W. (2000). *Orientalism*. ([Ny utg.]). Stockholm: Ordfront.

SCB. (2017). *Från massutvandring till rekordinvandring*. Hämtad 2017- 05- 04, från <http://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/manniskorna-i-sverige/in-och-utvandring/>

SOU 2005:41. *Bortom vi och dom: teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering: rapport*. Stockholm: Fritzes offentliga publikationer.

Spivak, G.C. & Morris, R.C. (red.), (2010). *Can the subaltern speak?: reflections on the history of an idea*. New York: Columbia University Press.

Sprague, J. (2005). *Feminist methodologies for critical researchers [Elektronisk resurs] : bridging differences*. Walnut Creek: AltaMira Press.

van Dijk, T. A. (1992). Discourse and the denial of racism. *Discourse & Society*, 3(1), 87–118.

van Dijk, T.

A. (2001). Multidisciplinary CDA: a plea for diversity. In R. Wodak and M. Meyer (Eds.), *Methods of critical discourse analysis*. London: SAGE Publications.

Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Wodak, R. (2001). What CDA is about –

a summary of its history, important concepts and its developments . In R. Wodak and M. Meyer (Eds.), *Methods of critical discourse analysis*. London: SAGE Publications.

Östberg, K. & Andersson, J. (2013) *Sveriges historia. 1965-2012*. Norstedt: Stockholm.

Bilagor

Bilaga 1 Intervjuguide

1. Kan du berätta allmänt om ditt deltagande i Facebook- gruppen "Grannar i Torslanda"? (mjukstart i intervjun samt övergång)
2. Kan du berätta för mig vad du tycker om personerna på mellanboendet på Lilleby Camping?
3. Det finns en del grupper som startats för att hjälpa, vad tänker du kring det?
4. Kan du beskriva din känsla inför personerna på boendet?
5. Hur upplever du människorna som flyttat in på campingen?
6. Vad tänker du kring bombhotet och branden som skedde på campingen?

Följdfrågor att ställa vid behov:

Vill du utveckla...

Har jag förstått dig rätt?

Hur menar du?